МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ ФІНАНСІВ ТА ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

КАФЕДРА ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Тема: **«Інвестиційний клімат в Україні в умовах воєнного стану»**

Здобувача вищої освіти II рівня, II курсу, групи ФМУП-24-1,

спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

освітня програма Управління публічними фінансами

_____ Гутниченка Дмитра Юрійовича
(підпис) (прізвище, ім'я, по батькові)

Науковий керівник Мартиненко Валентина Віталіївна, д.е.н., професор
(підпис) (прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Керівник освітньо-професійної програми

_____ Гордей Оксана Дмитрівна, д.е.н., професор
(підпис) (прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Допущено до захисту за рішенням кафедри публічних фінансів протокол від «20» січня 2026 № 7.

Завідувач кафедри Гордей Оксана Дмитрівна, д.е.н., професор
(підпис) (прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Ірпінь – 2026

Реєстрація № 2 30.01.2026 _____
(дата) (підпис відповідальної особи)

Результати перевірки до захисту
(до захисту, на доопрацювання) (дата) (підпис)

Результат захисту 41(добре) 74 бали 05.02.2026 _____
(оцінка) (дата) (підпис)

Голова комісії: _____ Т. Г. Бондарук
(підпис) (ініціали, прізвище)

Члени комісії: _____ Н. М. Давиденко
(підпис) (ініціали, прізвище)

_____ О. Д. Гордей
(підпис) (ініціали, прізвище)

_____ Г. О. Скрипник
(підпис) (ініціали, прізвище)

Секретар _____ В. Ю. Шепиленко

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря (підписи)
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1. Доповідь	**від 0 до 10**	7		Т. Г. Бондарук Н. М. Давиденко О. Д. Гордей В. Ю. Шепиленко Т.О. Скрипник
2. Роздатковий матеріал	**від 0 до 5**	3		
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу	**від 0 до 25**	25		
4. Апробація (участь у конференціях)	**від 0 до 10**	2		
РАЗОМ БАЛІВ	**від 0 до 50**	37		
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	**від 0 до 100**	74		

Оцінка керівника 37 _____ Мартиненко В.В.
Підпис ПІП

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100 – БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЄКТС

Оцінка з 100-бальною шкалою	**Оцінка за шкалою ЄКТС**	**Оцінка за національною шкалою**	**Дата**	**П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря (підписи)**
74	C	4(добре)	05.02.2026	Т. Г. Бондарук Н. М. Давиденко О. Д. Гордей В. Ю. Шепиленко Т.О. Скрипник

Правила переведення оцінок до національної шкали та шкали ЕКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	**Оцінка за шкалою ЄКТС**	**Оцінка за національною шкалою**
90-100	A	5(відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	D	3 (задовільно)
50-59	E	
35-49	EX	2 (незадовільно)

Факультет фінансів та цифрових технологій

Кафедра публічних фінансів

Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

Освітня програма «Управління публічними фінансами»

Затверджую
Завідувач кафедри _____ О. Д. Гордей
«19» 11 2024

Завдання на кваліфікаційну роботу (проєкт) здобувачу вищої освіти

Гутниченку Дмитру Юрійовичу
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи (проєкту) «Інвестиційний клімат в Україні в умовах воєнного стану»

Затверджена наказом ректора від «26» листопада 2024 № 1768

2. Строк здачі закінченої роботи 10.01.2026

3. Мета роботи - дослідження інвестиційного клімату України в умовах військового стану з урахуванням завдань післявоєнної відбудови.

Предмет – інвестиційний клімат України в умовах військового стану.

Орієнтовна база дослідження Міністерство фінансів України

4. Вихідні дані до роботи нормативно-правові документи, що регулюють формування інвестиційного клімату в Україні; звіти та аналітичні матеріали Міністерства фінансів України, статті фахових періодичних видань.

5. Перелік графічного матеріалу 9 рисунків, 9 таблиць.

6. Зміст випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи (перелік питань за кожним розділом):

Розділ 1. Теоретико-методичні основи організації інвестиційного клімату

1.1. Економічний зміст інвестиційного клімату держави та фактори, що на нього впливають

1.2. Інституційно-правові основи формування інвестиційного клімату

Розділ 2. Аналіз сучасного стану розвитку інвестиційного клімату України

2.1.Оцінка інвестиційного клімату України в умовах військового стану

2.2. Інвестиційний клімат на регіональному рівні в Україні

Розділ 3. Проблеми та перспективні напрями розвитку інвестиційного клі
Україні

7. Календарний план виконання роботи

№ з/п	Назва етапів випускної кваліфікаційної (дипломної)роботи	Строк виконання етапів роботи	
		За планом	Фактич
1	2	3	4
1	Затвердження теми роботи в результаті опрацювання та обговорення з науковим керівником у відповідності до освітньо-професійної програми	З 10.10 – 27.11.2024	26.11.2
2	Узгодження проєкту плану та завдання до випускної кваліфікаційної роботи	грудень 2024	
3	Представлення І-го розділу кваліфікаційної роботи науковому керівнику	03.02-28.02.2025	
4	Представлення ІІ -го розділу кваліфікаційної роботи науковому керівнику	01.05-30.05.2025	
5	Направлення наукової статті за підписом керівника кваліфікаційно роботи до друку (за бажанням здобувача вищої освіти)	до 01.09.2025	
6	Представлення ІІІ -го розділу кваліфікаційної роботи науковому керівнику	01.10-30.10.2025	
7	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень наукового керівника та подання її на повторну перевірку	з 03.11-20.11.2025	
8	Проходження попереднього захисту кваліфікаційної роботи	28.11-17.12.2025	
9	Отримання відгуку керівника та рецензента	18.12.-30.12.2025	
10	Перевірка кваліфікаційної роботи на академічний плагіат	01.01 -20.01.2026	
11	Оформлення та подання прошитої кваліфікаційної роботи на кафедру	до 30.01.2026	
12	Захист кваліфікаційної роботи (проєкту)	05.02.2026	

8. Дата видачі завдання «10» 10 2024

9. Науковий керівник кваліфікаційної роботи (проєкту) _____ Мартиненко

(підпис) (прізвище, іні

10. Гарант освітньо-професійної програми _____ Гордей О. Д.

(підпис) (прізвище, ініціали)

11. Завдання до виконання отримав здобувач вищої освіти _____ Гутниченко Д. Ю.

(підпис) (прізвище, ініціали)

АНОТАЦІЯ

Метою дипломної роботи є огляд інвестиційного клімату України в умовах військового стану з урахуванням завдань післявоєнної відбудови, а також обґрунтування напрямів підвищення інвестиційної привабливості держави для забезпечення сталого економічного відновлення.

Для досягнення поставленої мети у роботі передбачається вирішення таких *завдань*:

- узагальнити теоретичні підходи до визначення сутності інвестиційного клімату та чинників його формування;

- проаналізувати інституційно-правові засади інвестиційної діяльності в Україні;

-оцінити вплив військового стану на інвестиційні процеси; визначити ключові ризики та бар'єри залучення інвестицій у період післявоєнної відбудови;

- надати пропозиції щодо напрямів вдосконалення державної інвестиційної політики з урахуванням потреб відновлення економіки та євроінтеграційних процесів.

Об'єктом дослідження є інвестиційні процеси в економіці України в умовах військового стану. Предмет дослідження — інвестиційний клімат України в умовах військового стану.

Інформаційну базу роботи формують нормативно-правові акти України, офіційні статистичні дані, матеріали міжнародних фінансових організацій, аналітичні звіти та наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених.

Ключові слова: військовий стан, інвестиції, інвестиційний клімат, інвестиційний потенціал, інвестиційна привабливість, військовий стан.

Рік виконання кваліфікаційної роботи: 2024-2025 н. р.

Рік захисту роботи: 2026

ABSTRACT

The purpose of the thesis is to review the investment climate of Ukraine under martial law, taking into account the tasks of post-war reconstruction, as well as to substantiate the directions for increasing the investment attractiveness of the state to ensure sustainable economic recovery.

To achieve the goal, the work envisages solving the following tasks:

- to generalize theoretical approaches to determining the essence of the investment climate and the factors of its formation;

- to analyze the institutional and legal foundations of investment activity in Ukraine;

-assess the impact of martial law on investment processes; identify key risks and barriers to attracting investment during the post-war reconstruction period;

- provide proposals on areas for improving state investment policy, taking into account the needs of economic recovery and European integration processes.

The object of the study is investment processes in the economy of Ukraine under martial law. The subject of the study is the investment climate of Ukraine under martial law.

The information base of the work is formed by regulatory and legal acts of Ukraine, official statistical data, materials of international financial organizations, analytical reports and scientific works of domestic and foreign scientists.

Keywords: military rule, investment, investment climate, investment potential, investment attractiveness, military rule.

Year of completion of the qualification work: 2024-2025 academic year

Year of defense of the work: 2026

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ	8
1.1. Економічний зміст інвестиційного клімату держави та фактори, що на нього впливають	8
1.2. Інституційно-правові основи формування інвестиційного клімату	16
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ УКРАЇНИ	23
2.1.Оцінка інвестиційного клімату України в умовах військового стану	23
2.2. Інвестиційний клімат на регіональному рівні в Україні	31
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ В УКРАЇНІ	42
ВИСНОВКИ	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	53

ВСТУП

Сучасний етап розвитку економіки України відбувається в умовах повномасштабної збройної агресії та запровадження режиму військового стану, що спричинило масштабні структурні деформації національного господарства, значні втрати виробничого, інфраструктурного та людського потенціалу, а також істотне зростання макроекономічних і фінансових ризиків. За таких обставин особливої актуальності набуває проблема формування та відновлення сприятливого інвестиційного клімату, який виступає ключовою передумовою ефективної післявоєнної реконструкції економіки, модернізації виробничих потужностей і забезпечення довгострокового сталого розвитку держави.

Інвестиційний клімат є комплексною економічною категорією, що відображає сукупність економічних, політичних, правових, соціальних та інституційних умов здійснення інвестиційної діяльності. В умовах військового стану ці умови зазнають суттєвих трансформацій, що проявляється у зростанні інвестиційних ризиків, зміні пріоритетів державної інвестиційної політики та посиленні ролі міжнародної фінансової допомоги. Водночас саме період воєнного протистояння та етап післявоєнної відбудови формують унікальне вікно можливостей для залучення інвестицій, спрямованих на відновлення критичної інфраструктури, розвиток високотехнологічних галузей, «зеленої» енергетики, цифрової економіки та інтеграцію України до європейського економічного простору.

Післявоєнна відбудова України потребує значних обсягів довгострокових інвестицій, ефективне залучення яких неможливе без формування стабільного, передбачуваного та прозорого інвестиційного середовища. У цьому контексті особливої ваги набувають питання мінімізації воєнних та політичних ризиків, запровадження механізмів страхування інвестицій, удосконалення правового захисту інвесторів, підвищення інституційної спроможності органів державної влади, а також гармонізація національного законодавства з нормами

Європейського Союзу. Формування ефективного інвестиційного клімату має розглядатися не лише як інструмент економічного відновлення, а й як стратегічний чинник структурної перебудови економіки та підвищення її конкурентоспроможності у післявоєнний період.

Проблематика інвестиційного клімату України ґрунтовно висвітлена у працях вітчизняних і зарубіжних науковців, однак більшість досліджень зосереджена на умовах мирного часу або кризових явищах без урахування масштабних воєнних руйнувань та завдань післявоєнної реконструкції. Це зумовлює необхідність комплексного наукового аналізу інвестиційного клімату саме крізь призму воєнних викликів і потреб післявоєнної відбудови, що визначає актуальність і практичну значущість даної дипломної роботи.

Метою дипломної роботи є дослідження інвестиційного клімату України в умовах військового стану з урахуванням завдань післявоєнної відбудови, а також обґрунтування напрямів підвищення інвестиційної привабливості держави для забезпечення сталого економічного відновлення.

Для досягнення поставленої мети у роботі передбачається вирішення таких *завдань*:

узагальнити теоретичні підходи до визначення сутності інвестиційного клімату та чинників його формування;

проаналізувати інституційно-правові засади інвестиційної діяльності в Україні;

оцінити вплив військового стану на інвестиційні процеси; визначити ключові ризики та бар'єри залучення інвестицій у період післявоєнної відбудови;

надати пропозиції щодо напрямів вдосконалення державної інвестиційної політики з урахуванням потреб відновлення економіки та євроінтеграційних процесів.

Об'єктом дослідження є інвестиційні процеси в економіці України в умовах військового стану. *Предмет дослідження* — інвестиційний клімат України в умовах військового стану та післявоєнної відбудови.

Методологічну основу дослідження становлять загальнонаукові й спеціальні методи пізнання, зокрема системний та структурно-функціональний підходи, методи аналізу і синтезу, економіко-статистичні та порівняльні методи, методи узагальнення.

Інформаційну базу роботи формують нормативно-правові акти України, офіційні статистичні дані, матеріали міжнародних фінансових організацій, аналітичні звіти та наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання сформульованих висновків і рекомендацій у процесі формування державної політики післявоєнної відбудови, розроблення програм залучення інвестицій та підвищення ефективності інвестиційних процесів у національній економіці України.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ

1.1. Економічний зміст інвестиційного клімату держави та фактори, що на нього впливають

З початком повномасштабного вторгнення Україна зіткнулась з рядом викликів, які створили значні загрози для інвестиційного клімату України. Інвестиційний клімат в межах країни виступає вирішальним фактором для вітчизняних та закордонних інвесторів в процесі прийняття управлінських рішень. Це призводить до необхідності визначення сутності інвестиційного клімату та факторів, які прямо впливають на рівень його розвитку.

В економічній літературі не існує єдиного підходу то трактування даної дефініції. Найбільш поширені трактування інвестиційного клімату відображені в таблиці 1.1. Бланк І. розглядає поняття інвестиційного клімату – як сукупність економічних, політичних та соціальних факторів, які характерні для кожної окремої держави та є привабливими для іноземних інвесторів [1, с.16; 2].

На відміну від попереднього визначення С. Мочерний трактує інвестиційний клімат як сукупність умов, які здатні прискорювати (гальмувати) процеси інвестування на різних рівнях народного господарства (держави, галузі, підприємства) [1; 3]

Г. Фролова трактує інвестиційний клімат як певну кількість факторів, які здатні впливати на рішення інвесторів [4]. В основі даного тлумачення закладено першочергова зацікавленість інвестора у процесі інвестування.

А. Гайдуцький на відміну від попередніх науковців розглядає інвестиційний клімат через призму здатності економіки сприймати, використовувати та гарантувати окупність вкладених інвестицій [6].

А. Пересада [7] розглядає інвестиційний клімат як сукупність факторів,

які враховуються інвесторами з урахуванням ризиковості.

Таблиця 1.1.

Трактування поняття «інвестиційного клімату» вітчизняними науковцями

Автор	Зміст поняття
І. Бланк [2]	«сукупність політичних, соціально-економічних, фінансових, соціально-культурних, організаційно-правових і географічних факторів, які притаманні певній країні і визначають привабливість її для іноземного інвестора»
С. Мочерний [3]	«сукупність об'єктивних та суб'єктивних умов, які сприяють (гальмують) процесу інвестування народного господарства (на макрорівні) та окремих підприємств, компаній, галузей на мікрорівні»
Г. Фролова [4]	«сукупність чинників економічного, політичного, правового та соціального характеру, які бере до уваги інвестор, ухвалюючи рішення щодо здійснення інвестицій»
А. Гайдуцький [6]	«здатність економіки сприймати великі інвестиційні вкладення, забезпечувати ефективне використання та окупність інвестиційних ресурсів і гарантувати повернення вкладеного капіталу»
А. Пересада [7]	«це передусім ясність і прозорість середовища, в якому інвестор приймає рішення про інвестиції й зважає на ризик, і лише потім — економічні показники»

**Джерело: складено автором на основі [1-7]*

Отже, інвестиційний клімат – це багатофакторний процес, в основі якого закладено рішення інвесторів щодо інвестування власних фінансових активів під впливом економічної невизначеності та ризиковості. З цієї точки зору наступним кроком у дослідженні має стати огляд факторів та ризиків, які мають прямий вплив на рішення потенційних інвесторів.

У процесі дослідження варто наголосити на існуванні поняття інвестиційного клімату на рівні регіону. Інвестиційна привабливість є необхідною передумовою формування інвестиційного клімату на всіх рівнях розвитку економіки країни. В широкому розумінні інвестиційну привабливість регіону розглядають як відповідність регіональної політики та місцевих органів влади основним потребам іноземного або вітчизняного інвестора [8].

Група науковців Іщук С., Кулініч Т, Макарій Н. розглядають регіональну інвестиційну привабливість як сукупність показників, які дають змогу оцінити потенційні можливості регіону для залучення інвестиційного капіталу[9.]. Дана група науковців пропонує застосовувати інтегральний показник, що включає в себе перелік критеріїв для визначення доцільності інвестування в конкретні об'єкти чи територіальні громади. Інтегральний

показник інвестиційної привабливості дозволяє комплексно оцінити економічні, соціальні, інституційні та екологічні фактори.

Рис.1.1. Алгоритм оцінки інвестиційної привабливості регіону

**Джерело: [10]*

Пожвавлення або гальмування інвестиційного клімату країни пов'язано з широким колом факторів, які здатні прямо або опосередковано впливати на стан інвестиційної активності. Мордань Ю. Є., Гуща А. В. до основних факторів впливу відносять економічні, політично-правові та матеріально-технічні. Основні економічні фактори відображені на рис.1.2.

До економічних факторів впливу відносять такі фактори, як зовнішньо – економічні умови (членство країни в торгівельних організаціях; використання державних кредитів; активне використання державних кредитів; розвиток внутрішніх ринків збуту тощо).

Крім вищевказаних чинників економічного характеру, варто наголосити на існуванні ще 4 груп, зокрема:

1. Ринкові фактори – зумовлюють розвиток ринкового середовища та здорової конкуренції (створення передумов для самозайнітості населення; забезпечення конкурентоздатності працівників на ринку праці).

Рис.1.2. Фактори, які впливають на формування інвестиційного клімату держави

**Джерело: складено автором на основі [1; 11]*

2. Показники ринкової динаміки на макрорівні – створення передумов для зростання ефективності виробництва та розвитку споживчого попиту серед населення (вдосконалення виробничих технологій, залучення додаткових джерел фінансування, збільшення обсягів підприємницької активності серед населення, зниження вартості сировинної бази, зменшення ставок податків тощо).

3. Внутрішній ринок – характеризує ефективність залучених коштів та структуру активів підприємницького сектору (динаміка прибутковості підприємств, обсяг ліквідних активів, бюджетна політика, спрямована на підвищення споживання та інвестування).

4. Рівень інвестиційної активності інвесторів (зміна структури державної та приватної форм власності, стан реалізації державної програми приватизації тощо [11].

Політично-правові фактори спрямовані на створення умов для економічного розвитку та приваблення потенційних інвесторів. Фактори даної групи умовно можна поділити на 5 підгруп:

- податкові фактори (створення передумов для надання податкових пільг окремим галузям економіки, які є пріоритетними для держави; формування оптимального рівня податкового навантаження, яке здатне привабити інвесторів).

- фактори державної інвестиційної політики (формування передумов для зростання науково – технічного рівня розвитку; забезпечення безперервного економічного зростання; вдосконалення наявної структури економіки тощо).

- політико – правові фактори (стабільність податкового законодавства, відсутність протиріч у діяльності органів влади всіх рівнів, забезпечення стабільності нормотворчих процесів у сфері інвестування тощо).

- нормативно-правове регулювання інвестиційної діяльності (удосконалення законодавчих актів у сфері іноземного інвестування з метою

залучення інвесторів, регулювання процесів зовнішньо – економічної діяльності).

- фактори інституційної системи (правила ведення підприємницької діяльності на території держави, регламентація прав та обов'язків суб'єктів інвестиційного процесу).

Матеріально-технічні фактори – сукупність факторів, які характеризують виробничий потенціал підприємницького сектору. До основних показників даної групи відносять: структуру та якість виробничого обладнання, рівень розвитку логістики, ефективність використання виробничих потужностей, рівень модернізації та технологічного розвитку виробничих процесів, розгалужена інфраструктура водного та морського транспортів, наявність складських приміщень та процедура митного оформлення тощо).

Касяненко І. А., Гринько І. М. зазначають, що вагомим фактором для пожвавлення інвестиційного потенціалу є рівень цифрової трансформації. Автори стверджують, що розвиток телекомунікаційних мереж та електронних послуг створюють сприятливі умови для залучення іноземного капі лату [12]. Процеси цифрової трансформації здатні спростити бізнес-процеси, прискорити грошові перекази та сприяти підвищенню рівня прозорості ринку [13].

Серед авторів, що досліджують фактори впливу на інвестиційний клімат особливої уваги заслуговує трактування Килин О. В., Вітер О. М., Свелеба Н. А.[1]. Всі раніше оглянуті фактори дана група авторів відносить до чинників непрямого впливу. Основні підходи до групування факторів відображені на рис.1.3.

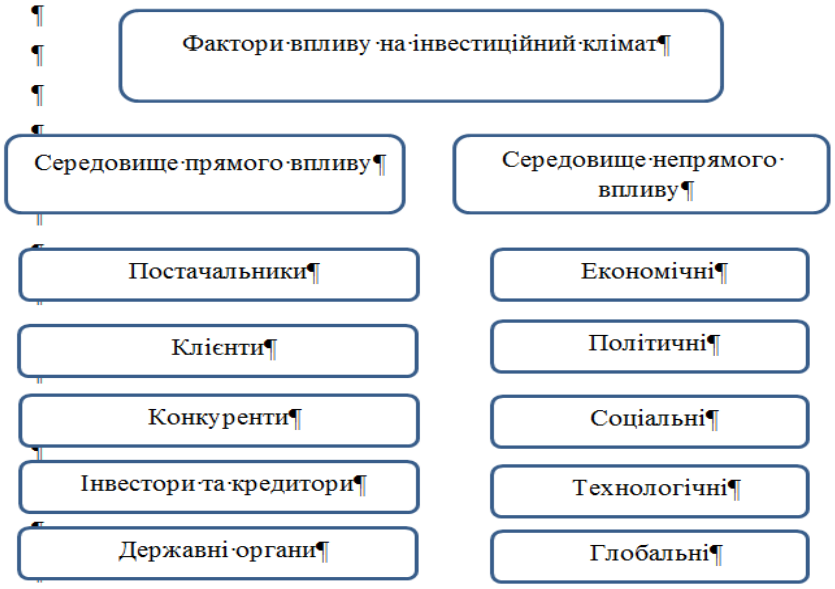

Рис.1.3. Прямі та непрямі фактори впливу на інвестиційний клімат

**Джерело: [1]*

Чинники непрямого впливу формують сприятливе середовище для показників середовища непрямого впливу. До прикладу, активний розвиток економічного середовища може сприяти активній взаємодії між постачальниками та клієнтами. Технологічні фактори здатні стати стимулюючим індикатором для залучення кредиторів або іноземних інвесторів.

У процесі здійснення інвестиційної діяльності потенційні іноземні інвестори здійснюють оцінку ризиків, які здатні вплинути на кінцевий результат інвестиційного проекту. Це дозволяє виділити ряд загроз (ризиків) в умовах невизначеного економічного середовища:

1. Економічна загрози мають багатокомпонентний характер. Вони прямо пов'язані з дією економічних циклів та здатні активно гальмувати інвестиційні процеси. В умовах військового стану економічні загрози (ризики) можуть проявлятись в: інфраструктурних руйнуваннях (пошкодження логістичних шляхів, виробничих потужностей, об'єктів енергопостачання); скорочення реальної вартості валового внутрішнього продукту (скорочення кількості робочих місць, ліквідація підприємств, зниження частки експорту в структурі платіжного балансу); інфляційні загрози (девальвація національної грошової

одиниці, зростання цін на товари та послуги); зростання обсягів державного боргу (збільшення боргового навантаження шляхом накопичення військових витрат); відтік капіталу (скорочення обсягів інвестицій через зростаючі загрози).

2. Політичні ризики (загрози) пов'язані з політичними змінами та військовим станом. До цієї групи загроз варто віднести політичну нестабільність (зміна влади чи загроза суверенітету країни); переформатування відносин з союзниками у зв'язку зі зміною пріоритетів міжнародної політики тощо.

3. Соціальні (суспільні) загрози пов'язані з рухом та структурою суспільних мас. До основних з них належать: міграція населення (масова міграція населення через військові дії); зниження рівня життя населення (спровоковане низькою якістю життя населення, зростанням рівня безробіття; зростання рівня соціальної нерівності, зниження доступу окремих верств населення до базових соціальних послуг).

4. Технологічні загрози та ризики. Причиною таких ризиків є руйнування виробничих потужностей у результаті військової агресії, порушення технологічних процесів, затримка інноваційного розвитку, зменшення фінансування економічного та технологічного розвитку.

5. Екологічні загрози пов'язані з пошкодженням природнього середовища (забруднення повітря, земельних угідь, водних ресурсів, знищення лісів, водойм та водосховищ).

Інвестиційна діяльність в сучасних умовах розвитку невідривно пов'язана з інноваційними технологіями [14]. Таке поєднання передбачає активні прояви ризиків, які мають більш масовий характер в умовах війни. В умовах військового стану важливою передумовою для залучення іноземного капіталу є наявність інструментів «страхування воєнно – політичних ризиків». Це свого роду своєрідний фінансовий захист від збитків, що можуть бути спричинені військовими діями, повстаннями, тероризмом та іншими непередбачуваними обставинами. Світовий досвід свідчить, що вартість такого

страхування може коливатись від 0,5 до 5% від суми інвестиційних вкладень, що передбачає активне втручання міжнародних фінансових організацій [12, 14].

Маслєнніков Є. І., Рябов С. О., Кіртока Р. Г. [13] виділяють дві моделі стратегій зменшення ризиків. Перша модель орієнтована на великі за обсягом стратегічні прямі інвестиції. Вона заснована на співробітництві Багатостороннього агентства з гарантування інвестицій групи Світового банку з експортно – кредитними агентствами країн – інвесторів. Показовим прикладом є страхування виробничого комплексу понад 45 млн дол польською компанією ЕКА. В основі страхової угоди було закладено страхування політичних ризиків від Багатостороннього агентства з гарантування інвестицій групи Світового банку. В той самий час експортно – кредитна агенція Польщі виступила в якості перестрахувальника. Ця угода стала показовою для інших інвесторів та демонструє можливості взаємодії міжнародних та національних інституцій у процесі захисту інтересів інвесторів [17].

Основною метою протилежної моделі є відродження внутрішнього ринку страхування та масштабування страхового покриття. Просуває дану модель Американська корпорація міжнародного фінансування розвитку (DFC) шляхом запровадження механізму перестрахування військових ризиків. Тобто Американська корпорація міжнародного фінансування розвитку виступає у якості перестраховика для українських страхових компаній.

Зважаючи на складний механізм організації інвестиційного клімату наступним кроком у процесі дослідження є огляд інституційних та правових засад його формування. Це дозволить зрозуміти вплив внутрішньої політики держави на формування інвестиційного клімату з метою залучення іноземних інвесторів.

1.2. Інституційно-правові основи формування інвестиційного клімату

В умовах поглиблення глобалізаційних процесів, інтенсифікації міжнародного руху капіталу та зростання ролі транснаціональних корпорацій формування сприятливого інституційного та правового середовища набуває визначального значення для інтеграції національних економік у світовий економічний простір. Для України, яка перебуває у стані структурної трансформації та адаптації до європейських і світових економічних стандартів, створення ефективної системи інституційних регуляторів інвестиційної діяльності є ключовою передумовою підвищення інвестиційної привабливості, мобілізації внутрішніх і зовнішніх фінансових ресурсів та забезпечення довгострокового сталого економічного розвитку [18].

Теоретичні засади дослідження інвестиційного клімату ґрунтуються на положеннях інституціональної теорії, теорії економічного розвитку та концепції сталого зростання. У межах інституціонального підходу інвестиційний клімат розглядається як результат взаємодії формальних інститутів (законодавство, регуляторна політика, система захисту прав власності) та неформальних норм (ділова культура, рівень довіри в суспільстві, інституційна спадковість), які визначають правила економічної поведінки суб’єктів господарювання. Відповідно до теорії трансакційних витрат, якість інституційного середовища безпосередньо впливає на рівень ризиків та витрат, пов’язаних з реалізацією інвестиційних проєктів, що, своєю чергою, визначає рішення інвесторів щодо розміщення капіталу.

У цьому контексті інтегрований інвестиційний клімат доцільно трактувати як системну економічну категорію, що відображає ступінь збалансованості та взаємодоповнюваності нормативно-правових, інституційних, фінансових, інфраструктурних і соціальних чинників розвитку. Його інтегративний характер полягає у поєднанні внутрішніх детермінант економічного зростання з зовнішніми факторами міжнародної економічної взаємодії, зокрема процесами

лібералізації торгівлі, руху капіталу та гармонізації економічної політики. Такий підхід відповідає сучасним концепціям інтернаціоналізації економічних процесів, які розглядають інвестиції як ключовий механізм структурної модернізації та підвищення глобальної конкурентоспроможності країн.

Формування сприятливого інвестиційного середовища є результатом цілеспрямованого впливу інституційних чинників, що забезпечують передбачуваність економічної політики, макроекономічну стабільність та ефективність ринкових механізмів. Узагальнення наукових досліджень [18] свідчить, що стабільна та прозора законодавча база є базовою умовою для прийняття інвестиційних рішень. Вона має регламентувати порядок доступу інвесторів до ринків, механізми захисту прав власності та врегулювання інвестиційних спорів, а також передбачати селективні стимули для розвитку пріоритетних секторів економіки, здатних генерувати високу додану вартість та інноваційний потенціал.

З позицій теорії фінансового розвитку важливе значення у формуванні інтегрованого інвестиційного клімату належить ефективній системі фінансового контролю та звітності. Вона виступає інституційним механізмом зниження інформаційної асиметрії та підвищення рівня довіри між економічними агентами. Запровадження міжнародних стандартів фінансової звітності, посилення регуляторної спроможності фінансових інститутів, а також розвиток механізмів корпоративного управління сприяють підвищенню прозорості фінансових ринків і зменшенню ризиків опортуністичної поведінки.

Значущу роль у забезпеченні інвестиційної привабливості відіграє інфраструктурна складова, яка в теорії економічного зростання розглядається як один із ключових факторів підвищення продуктивності та просторової інтеграції економіки. Розвиток транспортної, енергетичної, логістичної та цифрової інфраструктури [5] сприяє скороченню трансакційних витрат, підвищенню доступності ринків і залученню регіонів до глобальних виробничих мереж. Водночас інфраструктурні інвестиції мають

мультиплікативний ефект, стимулюючи суміжні галузі та створюючи умови для зростання зайнятості.

Інтеграція національної економіки у світову систему господарювання також передбачає активну участь у міжнародній торгівлі та інституційних об'єднаннях. Укладання угод про вільну торгівлю, гармонізація технічних і регуляторних стандартів з міжнародними нормами, а також співпраця з провідними міжнародними економічними організаціями, зокрема СОТ та ОЕСР, розширюють доступ інвесторів до ринків, знижують бар'єри входу та підвищують інституційну довіру до країни-реципієнта капіталу.

Таким чином, удосконалення інституційної бази формування інтегрованого інвестиційного клімату слід розглядати як стратегічний напрям державної економічної політики. Комплексна реалізація інституційних, правових, фінансових та інфраструктурних реформ створює підґрунтя для активізації інвестиційних процесів, забезпечення сталого економічного розвитку та поглиблення інтеграції України у глобальний економічний простір.

Інституційна архітектура формування інтегрованого інвестиційного клімату в Україні включає сукупність державних, регіональних і міжнародних інституцій, які здійснюють нормативно-правове регулювання, фінансове забезпечення та організаційний супровід інвестиційної діяльності, формуючи системну основу для реалізації інвестиційного потенціалу національної економіки. Основні інституційні аспекти формування інвестиційного клімату відображені в таблиці 1.2.

На сучасному етапі інституційне забезпечення інвестиційної діяльності в Україні характеризується наявністю розгалуженої мережі державних органів та спеціалізованих структур, до сфери повноважень яких належить формування й реалізація інвестиційної політики (зокрема Міністерство економіки України, відповідні державні служби та агентства). Водночас відсутність належної координації між цими інституціями зумовлює фрагментарність управлінських рішень, дублювання функціональних повноважень та підвищення адміністративних бар'єрів у процесі супроводу інвестиційних проєктів.

Таблиця 1.2

Інституційні основи формування інвестиційного клімату країни

Категорія	Ознаки та характеристика
Державні органи	
Міністерство економіки України	Здійснює аналіз інвестиційного клімату, відповідає за формування національної інвестиційної політики
Офіс із залучення інвестицій «UkrainInvest»	Здійснює консультацію та супровід інвесторів, допомогу з реалізацією проєктів
Фонд державного майна України	Даний орган відповідає за приватизацію державного майна в Україні
Державна регуляторна служба України	Відповідає за зниження адміністративного тиску на бізнес-структури
Регіональні та місцеві інституції	
Агентства регіонального розвитку	Здійснюють розробку програм розвитку територій, допомагають залучати інвестиційні ресурси на рівні громад
Центри підтримки підприємницьких структур	Надають консультації підприємницьким структурам, сприяють розробці та впровадженню інвестиційних проєктів
Органи місцевого самоврядування	Вирішують окремі питання на рівні громади: інвестиційні проєкти, земельне забезпечення.
Міжнародні організації	
Європейський банк реконструкції та розвитку (далі-ЄБРР)	Консультаційна підтримка для підприємницьких структур та урядів, фінансування інвестиційних проєктів
Міжнародний валютний фонд (далі-МВФ)	Створює передумови для стабілізації економіки через фінансування та впровадження реформ
Світовий банк (далі-СБ)	Сприяє фінансуванню соціально-економічного розвитку

Джерело: складено автором на основі: [18, с. 58;19]

Попри функціонування спеціалізованих інвестиційних інституцій, зокрема офісу із залучення та підтримки інвестицій UkraineInvest, їхній практичний вплив на активізацію інвестиційних процесів залишається обмеженим. Це зумовлено недостатнім рівнем фінансового забезпечення, дефіцитом кваліфікованих кадрових ресурсів, а також відсутністю інтегрованої та довгострокової державної стратегії розвитку інвестиційної діяльності, що знижує ефективність інституційної підтримки інвесторів [20]. Варто зазначити, що в межах реалізації інвестиційної політики існує ряд інструментів для здійснення комунікації та співпраці, відображені в таблиці 1.3.

Таблиця 1.3.

Інструменти співпраці та комунікації в процесі реалізації інвестиційного клімату

Приватно-публічне партнерство	Організація співпраці між бізнесом та державою у напрямах розвитку інфраструктури та енергетики
Інвестиційні виставки (форуми)	Діяльність щодо інвестиційних можливостей України на регіональному та міжнародному рівнях
Інвестиційні електронні платформи	Використання онлайн-платформ для подання заявок та отримання дозвільних документів
Інструменти реформування інституційної бази	
Цифровізація окремих етапів інвестиційних процесів	Формування електронних реєстрів, створення процедур для зменшення бюрократичних бар'єрів.
Антикорупційні ініціативи	Створення антикорупційних органів з метою підвищення довіри інвесторів
Підвищення якості державного управління	Впровадження відповідних стандартів управління

Джерело: складено автором на основі: [18, с. 58; 19]

Правове поле функціонування інвестиційної сфери в Україні сформоване багаторівневою системою нормативних джерел, що включає законодавчі та підзаконні акти національного рівня, а також міжнародно-правові зобов'язання держави у сфері інвестиційної діяльності. Сукупність цих норм визначає базові принципи організації інвестиційних процесів, умови мобілізації капіталу, механізми його правового захисту та інструменти державного впливу на інвестиційні потоки в національній економіці (див. табл. 1.4.).

Регулювання інвестиційної діяльності здійснюється через систему державної політики, що поєднує інструменти безпосереднього управлінського втручання з економічними методами стимулювання. Адміністративно-правові механізми прямої дії передбачають участь держави у реалізації інвестиційних програм, визначення пріоритетних напрямів капіталовкладень, встановлення регуляторних вимог до суб'єктів інвестиційної діяльності, а також здійснення нагляду за дотриманням законодавчих норм і стандартів.

Таблиця 1.4.

Нормативно-правові засади формування інвестиційного клімату в Україні

Категорія	**Характеристика**
Нормативно-правові акти	
Закон України «Про інвестиційну діяльність» [21]	Регламентує права та обов'язки сторін, принципи інвестиційної діяльності в межах країни
Закон України «Про іноземні інвестиції» [20]	Регулює механізм захисту прав інвесторів та залучення іноземних інвестицій
Закон України «Про державну підтримку інвестиційних проєктів із значними інвестиціями в Україні» [22]	Створює передумови для підтримки іноземних інвесторів (земельні ділянки, податкові пільги, дозволи)
Податковий кодекс України [23]	Надає пільгові умови оподаткування для підприємств пріоритетних галузей економіки
Земельний кодекс України [24]	Здійснює регулювання діяльності у сфері надання земельних ділянок з метою реалізації інвестиційних проектів
Закон України «Про режим іноземного оподаткування» [25]	Регламентує правовий режим для іноземних інвесторів та особливі умови інвестування в середині країни

Джерело: складено автором на основі: [18, 19]

Непряме державне регулювання реалізується шляхом формування макроекономічних та інституційних передумов для активізації інвестиційної діяльності. До таких інструментів належать податково-бюджетні та фінансово-кредитні важелі, політика стимулювання притоку іноземного капіталу, а також

розвиток і регулювання інфраструктури фінансового та фондового ринків. Зазначені заходи спрямовані на зниження інвестиційних ризиків, підвищення прогнозованості економічного середовища та забезпечення довгострокової інвестиційної активності.

Разом з тим, попри наявність базових законодавчих актів, які формують основу інвестиційного регулювання, чинна нормативно-правова система характеризується низкою структурних обмежень. Серед ключових проблем слід виокремити неузгодженість окремих правових норм, наявність регуляторних колізій і прогалин, а також недостатній рівень відповідності законодавства сучасним глобальним трансформаціям економіки, зокрема процесам фінансової глобалізації, цифрової трансформації інвестиційних механізмів та зростанню вимог до інституційного захисту прав інвесторів.

Отже, у першому розділі дипломної роботи здійснено аналіз теоретико-методичних засад формування інвестиційного клімату держави, що дало змогу узагальнити наукові підходи до його трактування та визначити ключові чинники впливу на інвестиційну діяльність. Інвестиційний клімат розглянуто як багатовимірну економічну категорію, що відображає сукупність соціально-економічних, політичних, правових, фінансових та інституційних умов, у межах яких приймаються інвестиційні рішення. Встановлено, що рівень інвестиційної привабливості країни формується під впливом макроекономічної стабільності, якості державного управління, ефективності інституційного середовища, стану фінансової системи, а також рівня внутрішніх і зовнішніх ризиків, що безпосередньо визначають інвестиційну активність та динаміку економічного розвитку.

Особливу увагу приділено ролі держави у створенні сприятливого середовища для залучення інвестицій, зокрема через формування ефективної інституційно-правової бази. Обґрунтовано, що стабільність та передбачуваність нормативно-правового регулювання, прозорість законодавчих процедур, наявність дієвих механізмів захисту прав інвесторів і функціонування

відповідних державних інституцій є визначальними умовами підвищення довіри інвесторів.

Загалом результати проведеного теоретичного дослідження формують методологічне підґрунтя для подальшого аналізу сучасного стану інвестиційного клімату та оцінювання ефективності механізмів його державного регулювання, що є необхідним для розроблення практичних рекомендацій щодо активізації інвестиційних процесів у національній економіці.

РОЗДІЛ 2
АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ УКРАЇНИ

2.1. Оцінка інвестиційного клімату України в умовах військового стану

Станом на 2024 рік Європейська Бізнес асоціація розрахувала індекс інвестиційної привабливості України [26]. У результаті дослідження Індекс у 2024 році склав 2,49 з 5 можливих. Аналогічний Індекс у 2023 році становив 2,44 бали. Динаміка Індексу інвестиційної привабливості відображена на рис. 2.1.

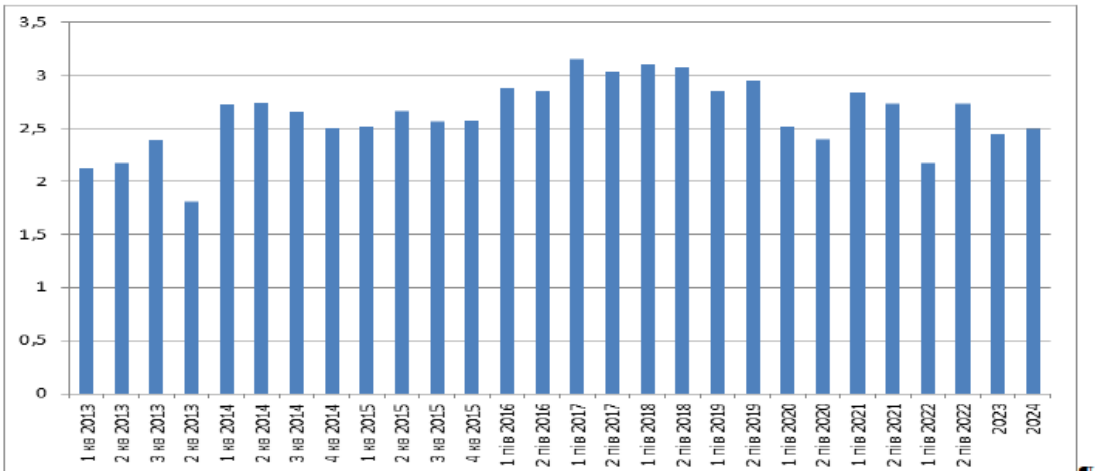

Рис.2.1. Динаміка індексу інвестиційної привабливості

**Джерело: [26]*

У межах чергового етапу дослідження у 2024 році було опитано 80 керівників провідних вітчизняних і міжнародних компаній. Структура вибірки засвідчила переважання представників середнього підприємництва (39%), дещо меншу частку суб'єктів великого бізнесу (38%) та участь малого бізнесу на рівні 23%.

Порівняльний аналіз результатів опитування свідчить про поступове, хоча й обмежене, покращення сприйняття інвестиційного середовища в Україні з боку бізнес-спільноти. Частка керівників, які характеризують інвестиційний клімат як несприятливий, зменшилася з 84% у попередньому році до 79% у

поточному періоді (див. рис.2.2.). Водночас лише п’ята частина респондентів (20%) оцінює його як вкрай негативний, що є показником стійкої низхідної динаміки цього індикатора з 2022 року, коли частка таких оцінок сягала 53%. Поряд із цим спостерігається зростання кількості більш стриманих оцінок: нейтральне ставлення до поточного інвестиційного клімату висловили 12% топ менеджерів проти 7% роком раніше, а 9% опитаних вважають його загалом сприятливим.

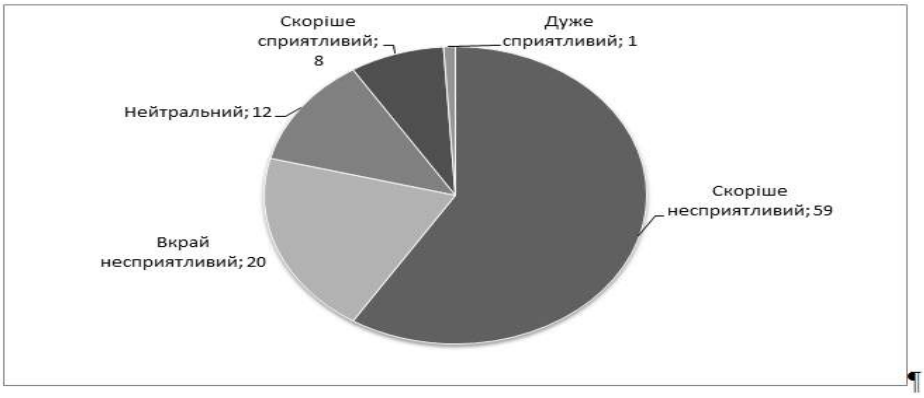

Рис.2.2. Результати оцінки інвестиційного клімату топ менеджерами у 2024 році, %

**Джерело: [26]*

Оцінювання змін інвестиційного клімату в часовому розрізі демонструє збереження переважно песимістичних настроїв. Майже половина учасників опитування (49%) переконані, що ситуація в інвестиційній сфері погіршилася, 39% не фіксують істотних трансформацій, і лише 12% відзначають позитивну динаміку. Такий розподіл відповідей вказує на відсутність чітких сигналів стабілізації, попри окремі позитивні зрушення.

Водночас бізнес демонструє високий рівень адаптивності та довгострокової зацікавленості у присутності на українському ринку. Частка компаній, які вже здійснюють діяльність в Україні та планують продовжувати інвестиційну активність попри воєнні ризики, зросла з 57% до 70%. Натомість оцінки привабливості України для нових інвесторів залишаються стриманими: лише 17% респондентів вважають вхід на український ринок доцільним у

поточних умовах, що істотно нижче порівняно з 32% у 2023 році та відповідає рівню другої половини 2022 року [26].

Прогнозні очікування на найближчі шість місяців також характеризуються переважанням обережного песимізму. Майже половина керівників компаній (49%) прогнозують подальше погіршення інвестиційного клімату, третина (33%) не очікує суттєвих змін, тоді як 18% висловлюють сподівання на його поліпшення. Подібні тенденції простежуються й у галузевому розрізі: 44% CEO очікують ускладнення ситуації у власному секторі економіки, 43% не прогнозують змін, і лише 13% розраховують на позитивну динаміку.

Серед ключових чинників, що стримують інвестиційну активність, беззаперечним лідером залишається повномасштабна російська військова агресія. До переліку суттєвих негативних детермінант також належать корупційні ризики, недостатня ефективність судової системи, значні масштаби тіньової економіки та системні атаки на енергетичну інфраструктуру (див. рис. 2.3). Окремо респонденти наголошують на валютних обмеженнях: 81% опитаних компаній вважають, що регулювання валютних операцій суттєво знижує інвестиційну привабливість України.

Разом із тим бізнес-лідери відзначають і низку факторів, які позитивно впливають на інвестиційні очікування та формують потенціал для післявоєнного відновлення. До них належать надання Україні статусу країни-кандидата на вступ до Європейського Союзу, лібералізація торгівлі з ЄС шляхом скасування мит і квот, запровадження «транспортного безвізу», активна цифровізація державних послуг, а також інтеграція України до об’єднаної енергосистеми ЄС.

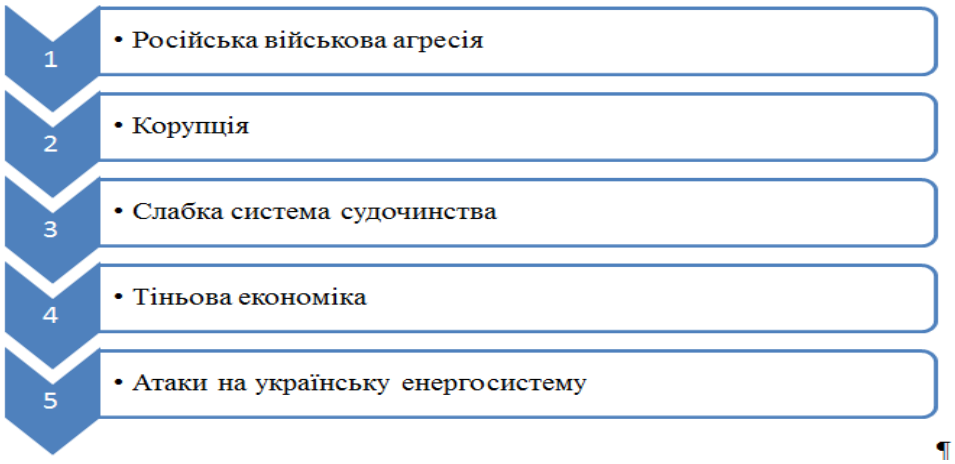

Рис. 2.3. Фактори, які негативно впливають на інвестиційний клімат України (з точки зору опитаних респондентів)

**Джерело: [26]*

Оцінка прямих втрат бізнесу внаслідок бойових дій свідчить про значний масштаб економічних наслідків війни. Понад половина компаній (54%) повідомили про завдані збитки, при цьому кожна четверта з них уже звернулася до правоохоронних органів з метою фіксації шкоди, а ще 11% планують здійснити такі кроки. Водночас незначна частка постраждалих компаній (по 3%) ініціювала судові процеси на національному та міжнародному рівнях, що вказує на поступове формування правових механізмів захисту інтересів інвесторів в умовах воєнного часу.

Формування сприятливого інвестиційного клімату виступає ключовою та безальтернативною передумовою посилення ролі іноземного капіталу у забезпеченні соціально-економічного розвитку України та її інтеграції до глобального економічного простору. Аналіз динаміки прямих іноземних інвестицій в економіку України та з України у 2002–2024 рр. свідчить про високу чутливість інвестиційних потоків до зовнішніх і внутрішніх шоків.

Зокрема, світова економічна криза 2020 року мала виразний деструктивний вплив на процеси залучення іноземного капіталу, що зумовило скорочення обсягу прямих іноземних інвестицій на 868 млн дол. США. Основними чинниками такого падіння стали обмеження та структурні деформації,

спричинені пандемією COVID-19. Зафіксований у 2020 році рівень надходжень ПІІ є мінімальним за останні два десятиліття [26].

У 2021 році відбулося поступове відновлення макроекономічної стабільності, що позитивно позначилося на інвестиційній активності та забезпечило приріст прямих іноземних інвестицій у розмірі 6 687 млн дол. США, або на 624,7%. Водночас повномасштабне воєнне вторгнення Російської Федерації на територію України 24 лютого 2022 року призвело до різкого падіння інвестиційних надходжень — до 1 152 млн дол. США, що відповідає зниженню на 91,0%.

У 2023 році, попри триваючі воєнні дії, спостерігалося певне пожвавлення економічної активності та відновлення інтересу іноземних інвесторів, унаслідок чого обсяг залучених прямих іноземних інвестицій досяг 4 247 млн дол. США, що на 575,0% перевищує показник попереднього року. Разом із тим за результатами 2024 року обсяг ПІІ скоротився до 3 116 млн дол. США (–23,3%), що пояснюється інтенсивністю бойових дій, зростанням інвестиційних ризиків та відтермінуванням реалізації стратегічно важливих проєктів і програм макроекономічного рівня.

Узагальнення наведених статистичних даних дає підстави стверджувати, що чисті надходження прямих іноземних інвестицій в економіку України впродовж аналізованого періоду суттєво перевищували обсяги їх чистого відтоку. У 2019–2024 рр. найбільш значний приріст прямих іноземних інвестицій зафіксовано у 2021 році, коли їх загальний обсяг становив 6 687 млн дол. США. Водночас аналіз структури інвестицій за 2023 рік свідчить, що в умовах повномасштабної війни іноземний капітал спрямовувався переважно у промисловість, обсяг вкладень у яку склав 169 940 639 тис. грн [27].

Таблиця 2.1

Динаміка прямих іноземних інвестицій з 2002 по 2024 роки

Роки	Прямі іноземні інвестиції в Україну		Прямі іноземні інвестиції з України		Сальдо	
	млн. дол. США	Приріст/падіння	млн. дол. США	Приріст/падіння	Абсолютне відхилення	Відносне відхилення
2002	693	-	-5	-	+698	-
2003	1424	+731	13	+18	+1411	+102,1
2004	1715	+291	4	-9	+1711	+21,3
2005	7808	+6093	275	+271	+7533	+340,3
2006	5604	-2204	-133	-408	+5737	-23,8
2007	9891	+4287	673	+806	+9218	+60,7
2008	10913	+1022	1010	+337	+9903	+7,4
2009	4816	-6097	162	-848	+4654	-53,0
2010	6495	+1679	736	+574	+5759	+23,7
2011	7207	+712	192	-544	+7015	+21,8
2012	8401	+1194	1206	+1014	+7195	+2,6
2013	4499	-3902	420	-786	+4079	-43,3
2014	410	-4089	111	-309	+299	-92,7
2015	-458	-868	-51	-162	-407	-236,1
2016	3810	+4268	16	+67	+3794	+1032,2
2017	3692	-116	8	-8	+3684	-2,9
2018	4455	+763	-5	-13	+4460	+21,1
2019	5860	+1405	648	+653	+5212	+16,9
2020	-868	-6728	82	-566	-950	-118,2
2021	6687	+7555	-198	-280	+6885	+624,7
2022	1152	-5535	529	+727	+623	-91,0
2023	4247	-3095	42	-487	+4205	+575,0
2024	3116	-1131	-111	-1533	+3227	-23,3

**Джерело: [27].*

Збройна агресія проти України та різке погіршення інституційних і операційних умов господарювання зумовили глибоку трансформацію інвестиційних пріоритетів у національній економіці. Вектор інвестиційної політики дедалі більше орієнтується на підтримку та відновлення тих видів економічної діяльності, які зазнали найбільшого руйнівного впливу внаслідок воєнних дій. У цьому контексті особливо показовим є металургійний комплекс, який до 2022 року відігравав системоутворювальну роль у формуванні валового внутрішнього продукту та експортного потенціалу держави, однак у результаті повномасштабного вторгнення зазнав істотних виробничих і фінансових втрат. Скорочення обсягів інвестицій у галузь у 2023 році майже на 40 % порівняно з 2022 роком засвідчує глибину структурних дисбалансів та зниження інвестиційної активності в базових секторах економіки [26].

За сучасних умов ключовим завданням державної інвестиційної політики є відновлення довіри інвесторів та формування передумов для відтворення інвестиційного потенціалу економіки України на основі комплексного переформатування всіх секторів національної економічної системи. До

ефективних інструментів реалізації цього завдання належить упровадження механізмів страхування інвестиційних ризиків, орієнтованих як на внутрішніх, так і на зовнішніх інвесторів, що сприяє зниженню рівня невизначеності та активізації реалізації масштабних інвестиційних проєктів і програм макроекономічного характеру.

Вагому роль у цьому процесі можуть відігравати міжнародні фінансові інституції, зокрема Multilateral Investment Guarantee Agency (MIGA), яка функціонує у складі групи Світового банку. Накопичений MIGA досвід роботи з економіками, що перебувають у стані збройних конфліктів або постконфліктного відновлення, створює додаткові можливості для мінімізації інвестиційних ризиків та стимулювання притоку капіталу навіть за умов триваючої воєнної нестабільності [28].

Водночас у фінансово-економічній науці та практиці сформовано низку методичних підходів до оцінювання інвестиційної привабливості, узагальнення яких дозволяє виокремити три базові напрями: статистичний, експертний і рейтинговий. Аналіз регіональної диференціації капітальних інвестицій в Україні за 2023 рік, представлений на рис. 2.4, дає змогу оцінити просторові особливості інвестиційної активності та виявити територіальні диспропорції в умовах воєнного часу.

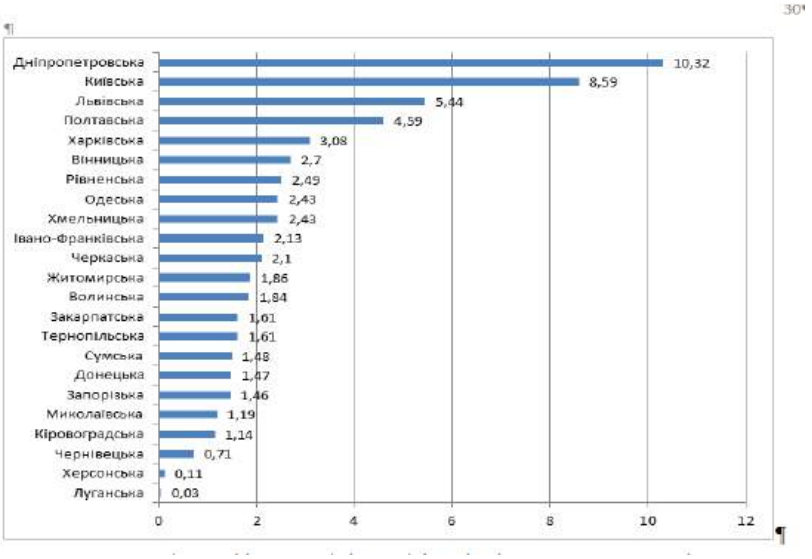

Рис.2.4. Капітальні інвестиції і розрізі регіонів станом на 2023 рік, %

**Джерело: [27].*

Узагальнюючи результати дослідження, доцільно наголосити, що аналіз інвестиційного клімату лише на загальнодержавному рівні не забезпечує повноти наукових висновків та практичних рекомендацій. Інвестиційне середовище формується під впливом неоднорідних соціально-економічних, інституційних, інфраструктурних і безпекових чинників, прояв яких істотно варіюється залежно від регіону. Саме регіональні особливості визначають реальні умови здійснення інвестиційної діяльності, рівень ризиків, інвестиційну привабливість окремих територій та ефективність використання залученого капіталу.

Дослідження регіонального виміру інвестиційного клімату дозволяє виявити асиметрії у розвитку територій, локальні бар'єри та конкурентні переваги, а також оцінити здатність регіонів адаптуватися до макроекономічних і політичних викликів, зокрема в умовах військового стану та майбутньої післявоєнної відбудови. Такий підхід створює наукове підґрунтя для формування диференційованої державної регіональної політики, спрямованої на стимулювання інвестиційної активності з урахуванням специфіки кожного регіону.

Отже, комплексне поєднання загальнонаціонального та регіонального аналізу інвестиційного клімату є необхідною передумовою розроблення обґрунтованих управлінських рішень, підвищення ефективності інвестиційної політики та забезпечення збалансованого соціально-економічного розвитку країни в довгостроковій перспективі.

2.1. Інвестиційний клімат на регіональному рівні в Україні

Глобальні та національні шоки, зокрема пандемія COVID-19 і збройна агресія проти України, істотно трансформували інвестиційне середовище держави, сформувавши додаткові системні ризики та обмеживши можливості реалізації стратегічних інвестиційних ініціатив. За таких умов інвестиційна

діяльність набуває підвищеної складності, а питання визначення пріоритетів капіталовкладень стає критично важливим як для внутрішніх, так і для зовнішніх інвесторів [30].

У цьому контексті оцінювання інвестиційної привабливості регіонів України виступає ключовим інструментом мінімізації довгострокових інвестиційних ризиків та підвищення ефективності розміщення капіталу. Аналіз регіонального інвестиційного потенціалу дає змогу врахувати територіальні відмінності у рівні соціально-економічного розвитку, інституційного забезпечення, інфраструктурної спроможності та безпекових умов, що безпосередньо впливають на результати реалізації інвестиційних проєктів.

Для потенційного інвестора вирішального значення набуває обґрунтування доцільності впровадження інвестиційного проєкту в конкретному регіоні з урахуванням сукупності кількісних і якісних параметрів. Оцінка та прогнозування регіональної інвестиційної привабливості здійснюються із застосуванням методичних підходів, аналогічних макроекономічному аналізу, проте з акцентом на локальні особливості розвитку територій (див. табл..2.2).

Таблиця 2.2.

Індекс інвестиційної привабливості регіонів України з 2021 по 2024 роки

Регіон·країни¤	2021¤	2022¤	2023¤	2024¤
Вінницька¤	0,7721¤	0,7822¤	0,6745¤	0,5423¤
Волинська¤	0,6128¤	0,6207¤	0,5684¤	0,8567¤
Дніпропетровська¤	0,7983¤	0,8282¤	0,7568¤	0,9545¤
Житомирська¤	0,8425¤	0,8921¤	0,8546¤	0,7513¤
Закарпатська¤	0,6826¤	0,7425¤	0,6545¤	0,6452¤
Запорізька¤	0,8087¤	0,8782¤	0,7523¤	0,7256¤
Івано-Франківська¤	0,6198¤	0,6998¤	0,5656¤	0,5675¤
Київська¤	0,5889¤	0,6782¤	0,5455¤	0,5224¤
Кіровоградська¤	0,9331¤	0,9431¤	0,8745¤	0,7512¤
Львівська¤	0,3134¤	0,3431¤	0,2412¤	0,5468¤
Миколаївська¤	0,6384¤	0,6780¤	0,5426¤	0,5746¤
Одеська¤	0,8215¤	0,8715¤	0,8745¤	0,8745¤
Полтавська¤	0,6957¤	0,7131¤	0,5125¤	0,7515¤
Рівненська¤	0,6627¤	0,7325¤	0,5233¤	0,5235¤
Сумська¤	0,7558¤	0,8356¤	0,7522¤	0,7451¤
Тернопільська¤	0,6819¤	0,7711¤	0,5475¤	0,4584¤
Харківська¤	0,7725¤	1,8693¤	0,8421¤	0,7456¤
Херсонська¤	0,5261¤	0,6350¤	0,5456¤	0,5674¤
Хмельницька¤	0,6657¤	0,6702¤	0,5745¤	0,4125¤
Черкаська¤	0,7063¤	0,6901¤	0,5125¤	0,5745¤
Чернівецька¤	0,6424¤	0,7812¤	0,6741¤	0,5455¤
Чернігівська¤	0,6915¤	0,7102¤	0,7426¤	0,5466¤
м.·Київ¤	0,9412¤	0,9865¤	0,8745¤	0,7745¤

**Джерело: складено автором на основі [26, 30].*

Визначальну роль у цьому процесі відіграють систематичний моніторинг ключових соціально-економічних індикаторів, формування інтегральних оцінок, побудова прогнозних сценаріїв динаміки інвестиційної привабливості, а також ідентифікація механізмів стимулювання припливу інвестиційного капіталу. Реалізація зазначених підходів створює передумови для підвищення конкурентоспроможності регіонів та формування стійкого інвестиційного середовища в умовах структурних трансформацій економіки.

У сучасних наукових дослідженнях відсутній уніфікований методичний підхід до оцінювання інвестиційної привабливості регіонів, який би комплексно враховував сукупність економічних, соціальних, інституційних, політичних і нормативно-правових детермінант. У зв'язку з цим обґрунтоване оцінювання інвестиційного потенціалу територій потребує застосування комбінованого інструментарію, що поєднує декілька аналітичних методик та показникових систем [31]. Такий підхід дозволяє підвищити репрезентативність результатів та зменшити ризик однобічної інтерпретації отриманих висновків.

Розширення часових меж аналізу динаміки прямих іноземних інвестицій засвідчує нестійкий характер їх надходження, що відображає вплив зовнішніх та внутрішніх макроекономічних і безпекових чинників. Дослідження обсягів

капітальних інвестицій у регіональному розрізі за період 2010–2022 років виявляє виразну територіальну асиметрію та значні диспропорції у просторовому розподілі інвестиційного капіталу. Така диференціація зумовлена відмінностями у рівнях економічного розвитку, виробничій спеціалізації та концентрації ресурсного потенціалу регіонів.

Емпіричні дані свідчать про домінування столиці держави у структурі капітальних інвестицій, що пояснюється концентрацією фінансових потоків, управлінських функцій та ділової активності. Водночас значні обсяги інвестицій акумулюються у регіонах із розвиненим промисловим комплексом, зокрема у Дніпропетровській та Харківській областях, які характеризуються високою питомою вагою промислового виробництва у валовому регіональному продукті [30].

Формування методологічних засад оцінювання інвестиційного клімату національної економіки потребує комплексного висвітлення взаємопов’язаних аспектів даної проблематики. У контексті розроблення інноваційно орієнтованих управлінських рішень та реалізації стратегії регіонального розвитку інвестиційної привабливості особливої актуальності набуває обґрунтування доцільності вкладення інвестиційних ресурсів у реалізацію програм і проєктів різного рівня складності, а також оцінювання потенціалу залучення додаткового капіталу в умовах повномасштабної воєнної агресії проти України.

Таким чином, необхідним є системне та комплексне обґрунтування напрямів використання інвестиційного капіталу з метою формування пріоритетів сталого соціально-економічного розвитку держави та створення сприятливого інвестиційного середовища в межах її економічної системи. Аналіз структури капітальних інвестицій за видами економічної діяльності у регіональному розрізі за 2023 рік представлено у таблиці 2.3.

Дані, наведені у таблиці 2.3, відображають просторово-галузеву структуру інвестиційних вкладень у регіонах України та засвідчують наявність виразної спеціалізації окремих територій за напрямами економічної діяльності.

Проведений аналіз дає змогу ідентифікувати регіони, що займають провідні позиції у залученні інвестиційного капіталу в межах окремих секторів економіки, що зумовлено їх виробничим потенціалом, ресурсною забезпеченістю та галузевою орієнтацією розвитку.

Зокрема, у сфері аграрного виробництва, включно з сільським, лісовим та рибним господарством, найвищі частки інвестиційної активності зосереджені у західних і центральних регіонах, серед яких виділяються Львівська, Кіровоградська та Рівненська області. Інвестиції у промисловий сектор переважно акумулюються в регіонах із традиційно розвиненою індустріальною базою, зокрема у Миколаївській, Харківській та Чернівецькій областях, що підтверджує збереження ролі промисловості як ключового драйвера регіонального інвестування.

У галузі будівництва найбільші обсяги інвестицій сконцентровані у регіонах із високою динамікою відновлювальних і житлових проєктів, серед яких провідні позиції посідають Київська, Донецька та Закарпатська області. Сектор оптової та роздрібної торгівлі, включно з діяльністю з ремонту автотранспортних засобів, характеризується домінуванням Черкаської області та міста Києва, що відображає рівень ділової активності та споживчого попиту.

Таблиця 2.3.

Обсяг капітальних інвестицій за видами діяльності в регіонах України станом на 2023 рік, % до загального обсягу

Область	Сільське, лісове та рибне господарство	Промисловість	Будівництво	Оптова та роздрібна торгівля, ремонт	Транспорт, складське господарство, поштова	Операції з нерухомим майном	Освіта	Охорона здоров'я та надання соціальної	Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	Інші види послуг
Луганська	31,9	28,8	8,0	3,8	5,9	4,0	1,2	5,6	0,1	0,2
Херсонська	16,7	31,5	17,6	8,5	8,8	3,4	0,4	6,0	-	0,1
Чернівецька	6,2	55,5	1,2	12,2	2,4	3,0	0,2	4,7	0,4	0,0
Миколаївська	7,8	68,7	2,5	1,0	0,6	3,5	0,1	4,6	0,8	-
Сумська	27,1	34,5	5,2	5,7	2,2	2,1	0,4	7,9	0,0	0,0
Донецька	3,0	43,0	26,9	2,8	4,4	2,4	0,9	5,4	0,0	0,1
Житомирська	4,9	41,6	1,1	6,2	3,0	0,6	0,8	6,5	0,0	0,0
Закарпатська	11,5	36,6	21,5	2,7	3,9	5,1	1,0	9,0	0,3	0,0
Івано-Франківська	20,2	34,2	19,5	10,9	3,9	1,7	0,3	1,8	2,5	0,0
Кіровоградська	41,0	19,9	1,6	8,1	6,0	-	0,4	4,7	0,0	0,0
Чернігівська	8,2	-	-	-	-	-	-	48,4	-	-
Тернопільська	7,1	36,4	13,5	6,8	7,7	5,4	0,9	6,4	0,6	0,2
Черкаська	31,7	22,6	1,4	14,3	4,8	1,4	0,3	6,4	0,0	-
Запорізька	14,5	20,0	14,8	4,1	13,9	2,6	1,2	5,5	0,1	0,0
Волинська	24,1	46,8	3,8	5,4	2,9	2,5	0,3	5,3	0,0	0,0
Харківська	12,8	58,3	10,1	5,6	2,0	0,3	0,3	3,9	0,6	0,1
Хмельницька	36,4	29,4	4,0	5,9	3,2	0,4	0,4	8,7	0,0	0,1
Рівненська	37,9	22,3	19,8	6,4	3,5	1,0	0,5	3,7	-	0,2
Одеська	14,5	34,2	2,3	7,3	4,5	3,8	0,9	8,1	0,1	0,0
Вінницька	24,1	-	-	0,5	1,0	-	-	25,5	-	-
Полтавська	34,2	25,5	9,6	3,2	3,5	10,4	1,0	5,4	-	0,0
Львівська	43,5	23,5	4,6	5,1	2,9	0,6	3,3	7,1	0,1	-
Київська	9,2	25,5	28,0	5,4	3,9	0,8	0,4	9,6	0,0	-
Дніпропетровська	32,5	13,0	5,3	1,5	5,2	2,0	0,5	6,0	0,0	0,0
м. Київ	1,2	18,9	4,8	12,4	26,0	4,7	0,2	2,0	0,6	0,1

**Джерело:складено автором на основі [26,30].*

Інвестиційні вкладення у транспортну та логістичну інфраструктуру, зокрема у складське господарство, поштову і кур'єрську діяльність, зосереджені переважно у столиці та промислово-логістичних регіонах, таких як Запорізька та Херсонська області. Операції з нерухомим майном демонструють відносно вищу інвестиційну активність у Полтавській, Тернопільській та Закарпатській областях, що пов'язано з регіональними особливостями ринку нерухомості.

Інвестиції у соціальну сферу, зокрема освіту та охорону здоров'я, мають вибірковий характер і концентруються у регіонах із підвищеними соціальними потребами та розвиненою інституційною базою, серед яких вирізняються Львівська, Запорізька, Луганська, Чернігівська, Вінницька та Київська області. Натомість вкладення у сфери культури, спорту, дозвілля та надання інших видів послуг залишаються порівняно незначними та мають фрагментарний розподіл між окремими регіонами.

Отримані результати свідчать про суттєву галузеву та територіальну диференціацію інвестиційної активності в Україні, що підтверджує необхідність урахування регіональної специфіки під час формування державної інвестиційної політики та стратегій соціально-економічного розвитку територій.

Оцінювання інвестиційного клімату є складним аналітичним процесом, що формується під впливом багаторівневих соціально-економічних взаємодій, безпекових чинників і регіональних особливостей, сукупний ефект яких не може бути адекватно відображений за допомогою одного інтегрального показника. Повномасштабна збройна агресія проти України суттєво посилила територіальну диференціацію інвестиційної активності та спричинила перерозподіл інвестиційних потоків між регіонами держави.

Наслідком воєнних дій стало істотне скорочення обсягів прямих іноземних інвестицій з боку окремих країн-інвесторів, насамперед у регіонах, що зазнали найбільших руйнувань або втратили контроль над активами. Так, Нідерланди

зафіксували значне зменшення інвестиційної присутності в Україні, що пов’язано з втратою активів у Донецькій області, де до початку повномасштабної війни концентрувалася значна частка нідерландських інвестицій, а також із призупиненням або відтермінуванням реалізації інвестиційних проєктів у низці інших регіонів країни.

Аналогічна тенденція простежується і щодо інвестиційних потоків зі Швейцарії, яка практично згорнула реалізацію проєктів у промислово орієнтованих регіонах, зокрема у Полтавській та Харківській областях. Скорочення інвестиційної активності також зафіксовано з боку Німеччини, що зумовлено згортанням або коригуванням проєктів у ключових індустріальних центрах, насамперед у Дніпропетровській області.

Водночас у структурі іноземного інвестування спостерігається зростання ролі країн, які продовжили або активізували інвестиційну взаємодію з Україною в умовах війни. Найбільш помітним є нарощення інвестиційної участі Сполучених Штатів Америки, інвестиційні ресурси яких були спрямовані переважно у столичний регіон та окремі області центральної і південної частини країни. Позитивну динаміку також продемонстрували Угорщина та Саудівська Аравія, хоча детальна регіональна структура їхніх вкладень має обмежений рівень публічності. Серед інших активних інвесторів слід відзначити Францію, інвестиції якої зосереджувалися переважно у підприємствах, зареєстрованих у місті Києві.

Загалом, трансформація обсягів і географії прямих іноземних інвестицій у 2022–2024 роках відображає глибокі структурні зрушення в інвестиційному кліматі України, зумовлені безпековими ризиками, релокацією капіталу та переглядом інвестиційних стратегій міжнародних партнерів. Узагальнені показники змін залишків прямих іноземних інвестицій у регіональному розрізі за відповідний період наведено у таблиці 2.4.

Узагальнення результатів емпіричного аналізу дає підстави стверджувати, що в більшості регіонів України спостерігається істотне скорочення обсягів прямих іноземних інвестицій, значною мірою зумовлене зменшенням

інвестиційної активності з боку традиційних країн-інвесторів, зокрема Кіпру, Нідерландів і Швейцарії. Така динаміка відображає посилення зовнішніх і внутрішніх ризиків, а також трансформацію регуляторного середовища інвестиційної діяльності в умовах воєнного стану.

Таблиця 2.4

Зміна обсягів прямих іноземних інвестицій а окремих регіонах з 2022 по 2024 роки

Область	Зміни інвестицій	Сектори економіки з найбільшим(+)\найменшим(-) чистим приростом	Країни донори з найбільшим(+)\найменшим(-) чистим приростом прямих іноземних інвестицій
Черкаська	23,5	Сільське господарство (+)	Країни ЄС (+), Швейцарія (+)
Вано-Франківська	12,6	Сільське господарство (+)	Данія (+), Швейцарія (+)
Чернігівська	12,6	Сільське господарство (+), переробна промисловість (+)	Кіпр (+), США (+)
М. Київ	-10,3	Фінансова та страхова діяльність (-), оптова та роздрібна торгівля (-)	Кіпр (-)
Дніпропетровська	-19,2	Добувна промисловість та розробка кар'єрів (-), переробна промисловість (-)	Кіпр (-), Німеччина (-), Нідерланди(-),
Закарпатська	-34,8	Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (-)	Кіпр (-)\Німеччина (+)
Запорізька	-45,5	Добувна промисловість та розробка кар'єрів (-), переробна промисловість (-)	Кіпр (-), ¶ Швейцарія (-), Нідерланди(-),
Харківська	-47,6	Переробна промисловість (-), сільське господарство (-)	Кіпр (-)
Миколаївська	-56,1	Переробна промисловість (-), транспорт та складське господарство (-)	Кіпр (-), Німеччина (-), Нідерланди(-),
Чернівецька	-62,5	Переробна промисловість (-)	Кіпр (-), Німеччина (-)

**Джерело:складено автором на основі [30, 32,33].*

До ключових чинників, що негативно вплинули на приплив іноземного капіталу, належать зміни у механізмах валютно-фінансового регулювання та кредитної підтримки. Зокрема, запровадження жорсткіших вимог до умов залучення зовнішнього фінансування, обмеження параметрів валютних операцій та встановлення лімітів на використання іноземної валюти суттєво звузили можливості реалізації інвестиційних проєктів, особливо у довгостроковій перспективі. Додатковим стримувальним чинником стало посилення контролю за готівковими розрахунками у валюті, що вплинуло на фінансову гнучкість суб'єктів господарювання.

У контексті оцінювання конкурентоспроможності національної економічної системи особливої актуальності набуває ідентифікація пріоритетних інвестиційних проєктів на регіональному рівні з огляду на обсяги залученого капіталу. Такий підхід дозволяє визначити потенційні точки зростання, оцінити ефективність розподілу інвестиційних ресурсів та сформувати підґрунтя для подальшого вдосконалення державної інвестиційної політики. Відповідні узагальнені дані щодо пріоритетних інвестиційних ініціатив у регіонах України наведено у таблиці 2.5.

Таблиця 2.5.

Топ -5 найбільших інвестиційних проєктів в регіонах України станом на 2025 рік (за обсягом залучення іноземного капіталу)

Назва інвестиційного проєкту	Локація	Сектор	Сума інвестицій, дол. США
Виробництво окатків DR-класу для зеленої металургії	Дніпропетровська область, м. Кривий Ріг	Видобуток	1200000000
Виробництво зеленої сталі на Запоріжсталі (закриття мартенівського цеху та будівництво електропечей)	Запорізька область, м. Запоріжжя	Важка промисловість	890000000
Будівництво заводу з виробництва листового скла	Чернігівська область, м. Чернігів	Важка промисловість	278500000
Індустріальний парк «Агропромисловий хаб: Малий Аджалицький Лиман»	Одеська область, м. Одеса	Сільське господарство	250000000
Олексіївка сіті	Харківська область, м. Харків	Будівництво	237400000

**Джерело:складено автором на основі [30, 32,33].*

У результаті проведеного аналізу інвестиційного клімату України встановлено, що інвестиційне середовище держави формується під впливом комплексу макроекономічних, інституційних, соціально-політичних і безпекових чинників, взаємодія яких визначає умови залучення та ефективність використання інвестиційного капіталу. Сучасний стан інвестиційного клімату характеризується підвищеним рівнем невизначеності та ризиків, що зумовлено наслідками повномасштабної воєнної агресії, структурними диспропорціями економіки та трансформаціями регуляторного середовища.

Дослідження динаміки прямих іноземних інвестицій засвідчило нестійкий характер їх надходження та суттєве скорочення обсягів інвестування у

більшості регіонів України. Виявлено перерозподіл інвестиційних потоків між територіями, що зумовлений як безпековими чинниками, так і концентрацією економічної активності у відносно стабільних регіонах, насамперед у столичному та центральних областях. Водночас окремі регіони зберігають інвестиційну привабливість завдяки галузевій спеціалізації, ресурсному потенціалу та наявності інфраструктурних передумов для реалізації інвестиційних проєктів.

Аналіз галузевої структури інвестицій у регіональному розрізі виявив значну територіальну диференціацію інвестиційної активності та нерівномірність розподілу капіталовкладень між видами економічної діяльності. Провідні позиції у залученні інвестицій займають регіони з високою концентрацією промислового виробництва, розвиненим аграрним сектором і логістичним потенціалом, що свідчить про збереження традиційних центрів економічного тяжіння. Водночас соціально орієнтовані та інноваційні сфери економіки характеризуються обмеженими обсягами інвестицій, що стримує довгостроковий розвиток регіонів.

У ході дослідження встановлено відсутність уніфікованої методики оцінювання інвестиційної привабливості регіонів, що обумовлює необхідність застосування комплексного підходу до аналізу інвестиційного клімату з використанням системи кількісних та якісних показників. Такий підхід дозволяє більш повно врахувати регіональну специфіку, ідентифікувати локальні конкурентні переваги та обмеження, а також підвищити обґрунтованість управлінських рішень у сфері інвестиційної політики.

Загалом результати аналізу підтверджують, що ефективне формування інвестиційного клімату України потребує поєднання загальнодержавних інструментів стимулювання інвестицій із диференційованою регіональною політикою, орієнтованою на зменшення територіальних диспропорцій та активізацію інвестиційної діяльності. Отримані висновки створюють аналітичне підґрунтя для розроблення практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізмів залучення інвестиційного капіталу та формування

умов для сталого економічного розвитку держави й її регіонів у середньо- та довгостроковій перспективі.

РОЗДІЛ 3.
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ В УКРАЇНІ

Аналіз динаміки прямих іноземних інвестицій упродовж 2019–2024 рр. дає змогу комплексно оцінити трансформацію інвестиційного клімату України під впливом як внутрішніх інституційних змін, так і зовнішніх дестабілізаційних факторів глобального та воєнного характеру. Зазначений період характеризується високою мінливістю інвестиційних потоків, що відображає чутливість економіки до макроекономічних шоків та геополітичних ризиків.

У 2019 році зафіксовано суттєвий приплив прямих іноземних інвестицій і формування значного позитивного сальдо, що свідчило про відносно сприятливі очікування іноземних інвесторів та позитивне сприйняття реформаторських процесів в економіці. Натомість у 2020 році інвестиційна активність зазнала різкого спаду, а сальдо ПІІ набуло від'ємного значення, що було зумовлено поширенням пандемії COVID-19, зростанням економічної невизначеності та погіршенням умов ведення бізнесу на глобальному рівні [34].

2021 рік позначився відновленням інвестиційних потоків та істотним зростанням обсягів залучених ПІІ, що стало наслідком адаптації економіки до кризових умов та часткового відновлення довіри з боку міжнародних інвесторів. У 2022 році, попри початок повномасштабної військової агресії Російської Федерації проти України, сальдо прямих іноземних інвестицій залишалося позитивним, однак його обсяги істотно скоротилися порівняно з попередніми роками, що відображає різке зростання інвестиційних ризиків і зниження інвестиційної привабливості країни.

Упродовж 2023–2024 рр. тенденція до зменшення позитивного сальдо ПІІ зберігалася, що пов'язано з тривалим впливом воєнних дій на економічну стабільність, інфраструктурний потенціал та прогнозованість бізнес-

середовища. Водночас загальний баланс інвестицій залишався позитивним, хоча й на значно нижчому рівні порівняно з докризовими періодами.

Сальдо прямих інвестицій з України протягом досліджуваного періоду переважно мало від'ємне значення, що свідчить про відносно незначні обсяги вивезення капіталу порівняно із залученням іноземних інвестицій. Водночас 2022 рік характеризувався нетиповим зростанням позитивного сальдо ПІІ з України, що може бути пов'язано з вимушеним перерозподілом активів та активізацією виведення капіталу за кордон в умовах воєнної нестабільності.

Загалом динаміка сальдо прямих іноземних інвестицій у 2019–2024 рр. відзначається значними коливаннями: найвищі показники спостерігалися у 2019 та 2021 роках, тоді як найбільш несприятливі значення зафіксовано у 2020 році. Період 2023–2024 рр. характеризується збереженням позитивного сальдо ПІІ, однак його рівень залишається істотно нижчим за потенційно можливий в умовах мирного розвитку. За таких обставин залучення прямих іноземних інвестицій набуває стратегічного значення як ключовий інструмент післявоєнного відновлення та структурної модернізації економіки України [34].

Проте, на шляху до покращення інвестиційного клімату в умовах воєнного стану інвестори стикаються з рядом проблем, які гальмують залучення прямих іноземних інвестицій (див.рис.3.1.)

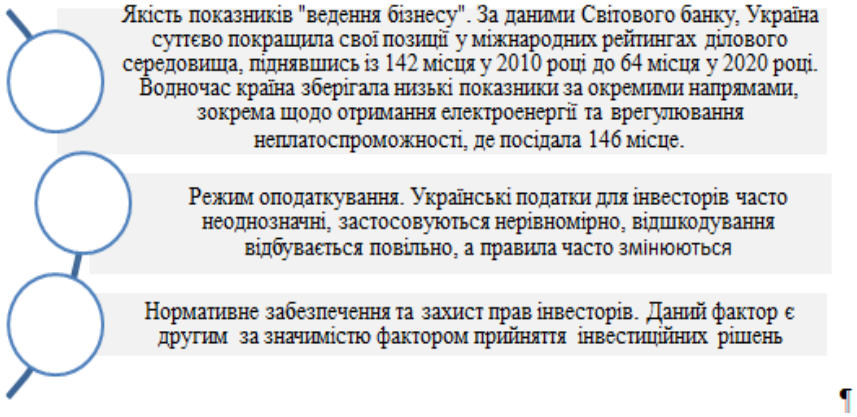

Рис.3.1. Окремі перешкоди для залучення іноземних інвесторів

**Джерело: складено автором на основі [35,36].*

Зважаючи на вказані негативні фактори, в сучасних умовах особливої актуальності набуває питання розробки комплексної стратегії, спрямованої на

підвищення інвестиційного потенціалу України. Формування та реалізація системи інструментів, спрямованих на активізацію інвестиційних процесів і зростання інвестиційної привабливості регіонів, формує підґрунтя для інноваційно орієнтованих структурних зрушень в економіці та підвищує можливості прогнозування ключових макро- й мікро економічних показників (див. рис. 3.1). У межах визначеного комплексу заходів визначальне значення набуває ініціювання регіональними органами влади, обласними центрами та територіальними громадами власних документів просторового розвитку та планування територій.

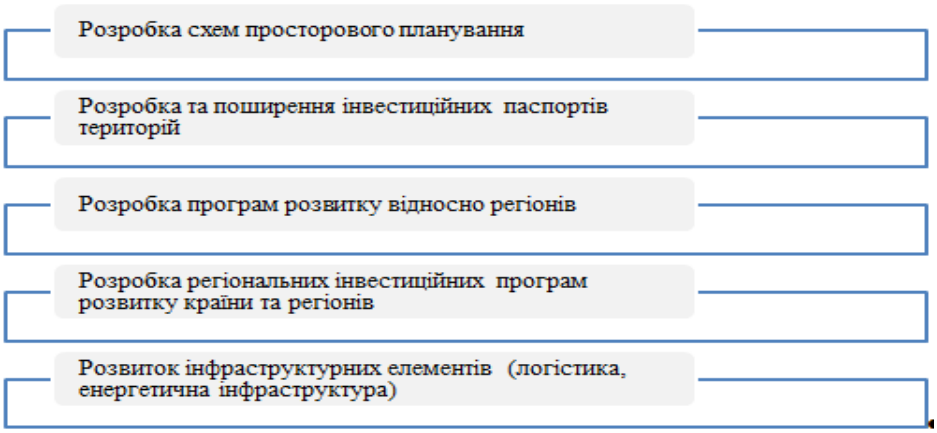

Рис.3.1. Комплекс заходів для залучення інвестиційного капіталу та формування сприятливих умов інвестиційного клімату

**Джерело:складено автором на основі [30].*

Розроблення і впровадження таких стратегічних документів забезпечує систематизацію напрямів територіального розвитку, підвищує прозорість економічного середовища та створює передумови для відкритості національної економічної системи. Наявність чітко визначених схем просторового планування сприяє формуванню зрозумілих для фактичних і потенційних інвесторів орієнтирів щодо функціонального призначення територій, їх інвестиційного потенціалу та пріоритетності у процесі реалізації інвестиційних проєктів на загальнодержавному рівні.

Таким чином, просторове планування територій виступає важливим інституційним механізмом підвищення інвестиційної привабливості регіонів,

забезпечуючи узгодженість інвестиційних рішень із цілями економічного розвитку та сприяючи формуванню передбачуваного й конкурентоспроможного інвестиційного середовища.

Важливим структурним компонентом системи заходів, спрямованих на активізацію залучення інвестиційного капіталу та посилення інвестиційної привабливості регіонів, є формування, систематичне оновлення та публічне представлення інвестиційних паспортів територій. Зазначений інструмент виступає комплексним інформаційно-аналітичним продуктом, що акумулює ключові характеристики соціально-економічного розвитку регіону, його галузеву спеціалізацію, інфраструктурне забезпечення, ресурсний потенціал, інституційні умови та інвестиційні пріоритети.

Запровадження інвестиційних паспортів регіонів сприяє підвищенню прозорості інвестиційного середовища та зменшенню інформаційної асиметрії між органами публічної влади, бізнесом і потенційними інвесторами. Наявність структурованої, уніфікованої та доступної інформації створює передумови для ухвалення обґрунтованих інвестиційних рішень, дозволяє оцінити доцільність реалізації інвестиційних проєктів і програм, а також визначити напрями концентрації капіталовкладень з урахуванням стратегічних цілей регіонального та загальнодержавного розвитку.

Крім того, інвестиційні паспорти виконують важливу функцію аналітичної підтримки процесів прогнозування соціально-економічних показників, зокрема обсягів залучення інвестиційного капіталу, рівня зайнятості, розвитку інфраструктури та зростання валового регіонального продукту. Їх використання дозволяє інтегрувати інноваційні інструменти планування та моніторингу у систему державного управління інвестиційною діяльністю, забезпечуючи узгодженість між регіональними ініціативами та загальнодержавними програмами економічного розвитку.

Таким чином, розроблення та впровадження інвестиційних паспортів регіонів є не лише інформаційним механізмом просування територій на інвестиційному ринку, а й дієвим елементом формування

конкурентоспроможного інвестиційного клімату держави, що набуває особливої актуальності в умовах структурної трансформації економіки та післявоєнної відбудови України.

Одним із центральних елементів концепції заходів щодо активізації залучення інвестиційного капіталу та підвищення інвестиційної привабливості регіонів є системна розробка та впровадження регіональних програм розвитку інвестиційної діяльності. Такі програми мають на меті комплексне залучення бізнесових структур, громадських організацій та місцевих органів влади для формування умов, сприятливих для ефективного інвестування. Вони виконують роль стратегічного інструменту планування розвитку територій, дозволяючи визначати пріоритетні галузі, оцінювати потенціал ресурсів і прогнозувати економічні показники у контексті регіонального розвитку[30, 38].

Особливо важливим у цьому процесі є налагодження системної взаємодії з міжнародними агентствами та організаціями, що спеціалізуються на підтримці інвестиційних потоків і розвитку фінансової та інституційної спроможності. Така співпраця забезпечує трансфер міжнародних стандартів управління інвестиційними процесами, впровадження передових методик оцінки інвестиційної привабливості та підвищення прозорості економічного середовища. Станом на початок 2025 року Україна реалізує широкий спектр державних проєктів та програм за підтримки міжнародних партнерів, що дозволяє не лише залучати додатковий інвестиційний капітал, а й створювати умови для післявоєнного економічного відновлення регіонів.

В контексті післявоєнної трансформації особлива увага приділяється формуванню сприятливого інвестиційного клімату через інтеграцію євроінтеграційних економічних реформ, що забезпечує посилення правового захисту інтересів як вітчизняних, так і закордонних інвесторів. Реалізація цих завдань передбачає внесення змін і доповнень до нормативно-правового забезпечення інвестиційної діяльності, а також удосконалення регуляторних механізмів, що стимулюють активізацію приватних інвестицій у стратегічно важливі сектори економіки.

Розробка та виконання регіональних інвестиційних проєктів, програм і бюджетів розвитку є невід'ємною складовою концепції підвищення інвестиційної привабливості територій. Проте, використання лише регіональних бюджетних ресурсів не забезпечує достатній рівень реалізації стратегічних державних завдань. Ефективне управління інвестиційною діяльністю потребує координації між регіональними ініціативами та загальнодержавними програмами, що дозволяє оптимізувати розподіл капіталу, забезпечити комплексне використання ресурсів та створити передбачуване, конкурентоспроможне інвестиційне середовище.

Таким чином, інтеграція регіональних програм розвитку інвестиційної діяльності з міжнародними проєктами та державними стратегіями формує основу для стійкого інвестиційного розвитку, сприяє відновленню економіки після воєнних руйнувань та закладає передумови для підвищення інвестиційної привабливості України на міжнародній арені. Цей підхід дозволяє регіонам ефективно використовувати власний потенціал, стимулювати приватні інвестиції і забезпечувати комплексну реалізацію економічних і соціальних стратегій розвитку [35].

Державна підтримка інфраструктурного розвитку виступає одним із ключових чинників формування інвестиційної привабливості регіонів і є невід'ємним складовим елементом стратегії залучення капіталу. Забезпечення ефективної інфраструктури виводить на перший план необхідність розвитку логістичних систем, державного супроводу інвестиційних проєктів та програм, а також створення умов для стабільного функціонування економічних процесів у регіонах. У цьому контексті питання ефективного інвестиційного забезпечення територій України залишається пріоритетним завданням державного управління, адже від нього безпосередньо залежить сталий економічний розвиток держави.

Узагальнене управління інвестиційною діяльністю передбачає застосування системи принципів, методів та інструментів, що забезпечують розробку та реалізацію управлінських рішень на рівні підприємств і регіонів.

Воно інтегрується в загальну систему стратегічного фінансового менеджменту та є основою для ухвалення переважно довгострокових фінансових рішень. Формування ефективної інвестиційної політики сприяє стабільності функціонування національної економіки, особливо в умовах динамічних змін зовнішнього і внутрішнього середовища. Головною метою інвестиційної політики є створення сприятливих умов для вкладання власних і позикових фінансових ресурсів, що дозволяє збільшувати дохідність капіталу, розширювати економічну діяльність і підвищувати конкурентоспроможність підприємств та регіонів.

Розвиток стратегічного потенціалу та впровадження сучасних методик оцінки інвестиційної привабливості економічної системи, зокрема з урахуванням євроінтеграційних процесів, створює комплекс умов, вирішення яких є критично важливим для довгострокового економічного розвитку країни. Відповідні напрями державної політики відображають процеси системних зрушень у національній економіці, включаючи модернізацію фінансових і інституційних механізмів. Особливу актуальність ці заходи набули в умовах повномасштабної війни, що потребує впровадження інноваційних методів оцінки та моніторингу стану інвестиційного клімату, адаптованих до євроінтеграційних стандартів.

Забезпечення ефективності інвестиційної політики передбачає узгодження стратегічних ініціатив у сфері формування сприятливого інвестиційного середовища з державними програмами економічного розвитку та стратегічними пріоритетами євроінтеграційних перетворень. Необхідним є детальне розуміння впливу зовнішніх і внутрішніх факторів на інвестиційний клімат, зокрема адміністративних обмежень, наслідків повномасштабного воєнного вторгнення, анексії частини територій та нестабільної політичної ситуації.

На тлі глобальних економічних тенденцій слід зазначити, що у 2023 році обсяг прямих іноземних інвестицій у світі зріс на 23% порівняно з 2022 роком і досяг 1,52 трлн дол. США, що було зумовлено відновленням економічної активності після пандемії COVID-19 та покращенням макроекономічної

ситуації у світі. Ці тенденції підкреслюють важливість прогнозного підходу у формуванні національної інвестиційної стратегії, що враховує перспективи відновлення економіки, забезпечення сталого розвитку та інтеграцію України у глобальні фінансові та інвестиційні потоки.

Отже, реалізація принципів підвищення інвестиційної привабливості економічної системи держави потребує комплексного підходу, який поєднує державну підтримку інфраструктури, стратегічне управління інвестиціями, правове та регуляторне забезпечення, а також адаптацію до євроінтеграційних процесів. Такий підхід створює передумови для стабільного і прогнозованого економічного розвитку України у середньо- та довгостроковій перспективі.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження теоретико-методичних засад формування інвестиційного клімату встановлено, що інвестиційний клімат держави є інтегральною економічною категорією, яка відображає сукупність умов, ризиків та стимулів для здійснення інвестиційної діяльності. Його формування залежить від взаємодії макроекономічних, інституційних, правових, політичних та соціальних чинників, які визначають рівень довіри інвесторів та їх готовність вкладати капітал у національну економіку. Доведено, що стабільність економічного середовища, передбачуваність державної політики, рівень розвитку фінансової системи та ефективність державного управління є визначальними елементами сприятливого інвестиційного клімату.

У межах аналізу економічного змісту інвестиційного клімату та факторів впливу на нього з'ясовано, що в умовах глобалізації та зростання міжнародної конкуренції за інвестиційні ресурси особливого значення набувають не лише економічні показники, а й інституційна якість, рівень безпеки, інноваційний потенціал та здатність держави забезпечувати захист прав інвесторів. Встановлено, що негативний вплив на інвестиційний клімат України мають макроекономічна нестабільність, високі ризики та недостатній рівень довіри до інститутів влади.

Дослідження інституційно-правових основ формування інвестиційного клімату показало, що в Україні сформовано базовий законодавчий каркас, який регулює інвестиційну діяльність та визначає механізми залучення і захисту інвестицій. Водночас ефективність функціонування даної системи залишається обмеженою через часті зміни законодавства, проблеми правозастосування, недостатню прозорість регуляторних процедур та слабкість судової системи. Це знижує привабливість України для довгострокових інвестицій та посилює сприйняття країни як високо ризикованої.

Аналіз сучасного стану інвестиційного клімату України в умовах військового стану засвідчив його суттєве погіршення внаслідок повномасштабної агресії Російської Федерації. Війна призвела до різкого зростання воєнних і фінансових ризиків, руйнування виробничої та транспортної інфраструктури, скорочення обсягів інвестицій та зниження ділової активності. Разом з тим збереження окремих позитивних інвестиційних потоків свідчить про адаптивність економіки та наявність стратегічного інтересу міжнародних партнерів до України, зокрема в контексті її майбутньої відбудови та інтеграції до європейського економічного простору.

Оцінка інвестиційного клімату на регіональному рівні дозволила виявити суттєву нерівномірність розподілу інвестицій між регіонами України. Встановлено, що регіональні відмінності зумовлені різним рівнем соціально-економічного розвитку, станом інфраструктури, безпековою ситуацією, якістю місцевого управління та доступністю трудових ресурсів. Воєнні дії значно загострили ці диспропорції, що актуалізує необхідність формування диференційованої регіональної інвестиційної політики з урахуванням специфіки та потенціалу кожного регіону.

У процесі дослідження проблем та перспектив розвитку інвестиційного клімату України визначено, що основними стримуючими чинниками залишаються високий рівень невизначеності, інституційна нестабільність, корупційні ризики, недосконаліть механізмів захисту прав інвесторів та обмежений доступ до фінансових ресурсів. Водночас перспективи покращення інвестиційного клімату пов’язані з реалізацією структурних реформ, гармонізацією законодавства з нормами ЄС, розвитком інфраструктури, активізацією державно-приватного партнерства та впровадженням спеціальних інвестиційних стимулів у процесі післявоєнної відбудови.

Узагальнюючи результати дослідження, можна зробити висновок, що формування сприятливого інвестиційного клімату в Україні є складним і багатовимірним процесом, який потребує системного підходу, узгодженості державної політики та активної взаємодії з міжнародними партнерами.

Поліпшення інвестиційного клімату є ключовою передумовою економічного відновлення, модернізації виробництва, підвищення конкурентоспроможності національної економіки та забезпечення сталого розвитку України в довгостроковій перспективі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Килин О. В., Вітер О. М., Свелеба Н. А. Оцінка та перспективи розвитку інноваційного клімату в Україні. Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова. 2025. Т. 30. Вип. 1(103). URL: http://visnyk-onu.od.ua/journal/2025_30_1/5.pdf (дата звернення: 09.10.2025)

2. Бланк І. А. Фінансовий менеджмент: навчальний курс. 2-е вид., перероб. та доп. Київ : Ельга, Ніка-Центр, 2004. 656 с.

3. Мочерний С. В. Економічна теорія: посіб. Київ : Видавничий центр «Академія», 2001. 653 с.

4. Фролова Г. І. Оцінка інвестиційного клімату в Україні. Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. 2014. Вип. 2 (26). С. 67–69. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vbumb_2014_2_15 (дата звернення: 23.06.2025).

5. Власюк О. С. Стратегії розвитку України: теорія і практика. Київ : ШСД, 2002. 864 с.

6. Гайдуцький А. П. Інвестиційна привабливість аграрного сектора економіки України на міжнародному ринку капіталу: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.05.01. Київ, 2005. 20 с.

7. Пересада А. А. Реалізація інвестиційних проектів в Україні. Фінанси України. 2004. № 3. С. 106–112.

8. Бабух І. Б. Теоретичні та практичні аспекти привабливості регіонів України. Економічний простір. 2025. Випуск 200.URL: https://economic-prostir.com.ua/wp-content/uploads/2025/05/200-131-135-babuh.pdf (дата звернення 09.10.2025)

9. Іщук С.О., Кулініч Т.В. Оцінювання інвестиційної привабливості регіону: методичний аспект. *Регіональна економіка*. 2010. № 3. С. 71-78.

10. Атамас О. Інвестиційна привабливість регіонів України: критична оцінка та пошук шляхів вирішення проблемних аспектів. *Сталий розвиток економіки*. 2023. (2(47). С. 11-15. URL: https://doi.org/10.32782/2308-1988/2023-47-1

11. Мордань Ю. Є., Гуща А. В. Інвестиційний клімат України та шляхи його поліпшення. *Інвестиції: практика та досвід.* 2017. №17. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vbumb_2014_2_15 (дата звернення: 15.10.2025).

12. Касяненко І. А., Гринько І. М. Аналіз впливу цифровізації економіки на залучення прямих іноземних інвестицій в Україну. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки».* 2021. Вип. 2. С. 81–86.

13. Кушнеренко С. М. Вплив цифровізації на ефективність інвестиційної діяльності в основних секторах економіки України. *Бізнес Інформ*. 2024. № 16. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2024-6_0-pages-57_63.pdf (дата звернення: 21.10.2025).

14. Черноіванова Г. С. Інвестиційне забезпечення інноваційної діяльності сучасного підприємства. *Бізнес Інформ*. 2025. No 6. С. 205–213. DOI: https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-6-205-213

15. Полінкевич О. М., Клапків Ю. М. Страхування воєнних ризиків в Україні. *Економічна наука.* 2024. No 11. С. 44–51. DOI: https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.11.44 (дата звернення: 30.10.2025)

16. Державний сайт Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства України. Експортно-кредитна агенція Польщі KUKE вперше застрахувала польські інвестиції в Україні. URL: https://me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=b59df9d7-4b60-431e-be64-ff5e5b2d7ed1&title=EksportnokreditnaAgentsiiaPolschiKukeVpersheZastrakhuvalaPolskiInvestitsiiVUkraini (дата звернення 02.11.2025)

17. Маслєнніков Є. І., Рябов С. О., Кіртока Р. Г. Інвестиційно-інноваційна діяльність підприємств в умовах воєнного стану: економіко-правові механізми забезпечення стійкості та де-рискінгу. *Сталий розвиток економіки*. 2025. №6 (57). URL: https://economdevelopment.in.ua/index.php/journal/article/view/1571/1518 (дата звернення: 05.11.2025).

18. Квасній Л. Г., Грицко Р. Ю. інституційні та правові засади формування інтегрованого інвестиційного клімату в Україні. *Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Економічні науки*. Випуск 3 (79). 2025. С. 55-62.

19. Мошляк І. О. Інвестиційний клімат в Україні та напрями його покращення. *Вчені записки Університету «КРОК».* 2019. Вип. 54 Т. 2. С. 65-71. DOI: https://doi.org/10.31732/2663-2209- 2019-53-65-71.

20. Руснак Ю. І. Вплив політико-правових чинників на формування інвестиційного клімату. Право і суспільство. 2016. No 1(2). С. 101–105. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2016_1%282%29__20 (дата звернення 07.11.2025)

21. Закон України «Про інвестиційну діяльність». Офіційний портал Верховної ради України.URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text (дата звернення 09.11.2025)

22. Закон України «Про державну підтримку інвестиційних проєктів із значними інвестиціями в Україні» від 17.12.2020 № 1116-IX. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/56539 (дата звернення 09.11.2025)

23. Податковий кодекс України зі змінами і доповненнями від 17.12.2025 № 4727-IX. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: https://ips.ligazakon.net/document/T10_2755?an=10631 (дата звернення 12.11.2025)

24. Земельний кодекс України із змінами та доповненнями від 20.12.2025 № 3235-IV. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: https://ips.ligazakon.net/document/t012768 (дата звернення 12.11.2025)

25. Закон України «Про режим іноземного оподаткування» із змінами і доповненнями від 14.07.2023 № 3257-IX. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: https://ips.ligazakon.net/document/Z960093

26. Індекс інвестиційно привабливості України 2024. Європейська бізнес асоціація. URL: https://eba.com.ua/wp-content/uploads/2024/11/UKR-Invest-Index-2024.pdf (дата звернення 15.11.2025)

27. Вакулич М. М. Оцінювання стану інвестиційного клімату в економіці держави: сучасні підходи. *Управління змінами та інновації*. 2025. № 13. URL: https://cmi.politehnica.zp.ua/index.php/journal/article/view/186/179 (дата звернення 22.11.2025)

28. Міністерство фінансів України. Прямі іноземні інвестиції (2024). URL: https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fd (дата звернення 22.11.2025)

29. Вакулич М. М. Організаційно-економічний механізм державного регулювання інвестиційного клімату. *Академічний огляд*. 2014. No 1. С. 41–49. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ao_2014_1_7.pdf (дата звернення 22.11.2025)

30. Вакулич М. М. Критична оцінка стану інвестиційного клімату економіки України: регіональні аспекти. *Економічний вісник* Дніпровської політехніки. 2025. № 1. URL: https://ev.nmu.org.ua/docs/2025/1/EV20251_166-177.pdf (дата звернення 27.11.2025)

31. Шуплат О.М. Аспекти поліпшення інвестиційного клімату України в умовах євроінтеграції. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2022. № 1 (59). С. 129-137. DOI: https://doi.org/10.24144/2409-6857.2022.2(60).129-137.

32. Торбич Б.В., Волос М.В., Гарбуз М.О., Соколов А.В., Солодкий І.С., Якубець М.Р. Принципи покращення інвестиційного клімату в умовах воєнного стану. *Академічні візії.* 2024. Вип. 27. С. 1-7. https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/86/1262.pdf (дата звернення 01.12.2025)

33. Гуцан Т., Мельникова О. Тенденції інвестиційної привабливості України в умовах воєнного стану. *Galician economic journal*. 2024. № 2(87). https://doi.org/10.33108/galician visnyk_tntu2024.02. (дата звернення 07.12.2025)

34. Абдуллаєва А., Данилюк В., Мазур Д. Перспективи інвестиційної привабливості України в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення. *Економіка та суспільство.* 2025. Випуск 72. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/5681/5622/ (дата звернення 07.12.2025)

35. Новаковська І. О., Бавровська Н. М., Іванченко В. А. Перспективи

інвестиційної привабливості України в умовах повоєнного відновлення. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2024. № 5. С. 137–149.

36. Нова Україна: стимулювання інвестицій у свободу, мир та процвітання. Проєкт USAID з економічного розвитку, управління та зростання підприємництва (EDGE). URL: http://surl.li/sjnnv (дата звернення 14.12.2025)

37. Нікольчук Ю.М., Лопатовська О.О. Інвестиційна привабливість України: основні тенденції, проблеми та ключові вектори вирішення. *Innovation and Sustainability*. 2023. No 1. С.164-175. URL: https://ins.vntu.edu.ua/index.php/ins/article/view/1587. (дата звернення 18.12.2025)

38. Славкова А.А., Колісник Д.Р. Інвестиційна привабливість України: реалії в умовах війни та перспективи повоєнної відбудови. *Економіка та суспільство.* 2023. Випуск 56. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3081/30048.